

SLOVENSKI TADRAN

LETO I., ŠTEV. 15

Koper, petek 11. aprila 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

„Giustizia romana“ bo njihov konec

Od stalnega naletavanja se enkrat do dvakrat na leto sproži v Italiji plaz uradne gonje proti Jugoslaviji in prav tolikokrat dajo duška svojim pohlepom italijanski imperialisti in fašisti. To redno ponavljanje spominja na kronično bolezen italijanskih fašistov in vse kaže, da je ta bolezen neozdravljiva. Če bi šlo tu le za navaden izbruh politično bolne prenapetosti italijanskih ljudi, ki jih povojna doba še ni mogla prevzgojiti, bi pač človek s sočustvovanjem zrl na soseda, ki ima v svoji hiši neozdravljivega bolnika. Vendar to le ni tako preprosto. Gre tu za neozdravljivo bolezen, ker sami še ne premorejo dobrega zdravnika, gre za dejstvo, da je to pravzaprav uradno nadaljevanje fašistične in imperialistične politike iz časov rimskega imperatorja 20. stoletja.

Ves demokratični svet se je z velikimi napori in nepogrešljivimi žrtvami rešil fašizma, krivcem je z mirovno pogodbo toliko prizanesel, ker je pač računal, da je dobil fašizem v zadnji vojni smrtni udarec. Zavoljo očuvanja miru izkrvavljenih in izmučenih narodov je tudi naš narod pristal na ponovne žrtve, čeprav se svojim pravicam ni odrek.

Vse je kazalo, da je fašistično poglavje v zgodovini zaključeno in da bo mogoče živeti in delati v miru. Vendar pa se je začel fašizem obujati. Pri njegovem ponovnem oživljanju so pomagali na žalost vodilni krogi nekaterih večjih držav, ki še vedno nočejo razumeti, da je špekulacija z malimi narodi v očitnem nasprotju z demokratičnimi načeli in pomeni v našem primeru veliko krivico Jugoslaviji, ki je v zadnji vojni doprinesla tako velike žrtve.

Vendar »tresla se je gora, rodila se je miša! Diplomatski manevri, razgrajanje skupin fašističnih kričev in vsa akcija italijanske vlade je zelo klavarno propadla. Dosegli niso nič pozitivnega, ker tudi doseči niso mogli ničesar.

Značilne pa so metode, ki se jih poslužujejo tako italijanska vlada, ki je za vse to neposredno odgovorna, kakor tudi eksponenti raznih iredentističnih in fašističnih krogov in njihovih zaveznikov kominformistov pri rovarjenju in v odkritih izbruhih proti naši domovini in našim ljudem.

Za »demokratično« Italijo je značilno najprej dejstvo, da je na 11. obletnico fašističnega napada na Jugoslavijo obsodila 41 ljudi, ki so hoteli s svojo borbo v garibaldinskih formacijah proti fašizmu oprati sramoten madež in oskrunjeno čast Italije, na 690 let ječe. Za isto Italijo je značilno, da tepta mirovno pogodbo člen za členom, da v odnosu do Jugoslavije dviga svojo nabunkano glavo ob potuhi zapadnjakov, da končno, ko je zašla na fašistične tirnice, zahteva revizijo mirovne pogodbe!

Značilno je za današnje italijanske voditelje, da nastopajo z isti-

mi argumenti kakor njihov pokojni učitelj. Značilno je končno pri vsem tem, da se je odkritemu fašizmu v Italiji priključil kominformizem.

Od vsega tega pa je najbolj značilno, da je naše ljudstvo isto kot je bilo pred sto leti, še več, da je naše ljudstvo danes bolj kot kdaj koli trdno odločeno preprečiti vsako nakano in vsako izigravanje svojih pravic. To je nedavno ponovno dokazalo kot odgovor na vse mahinacije italijanske vlade, to je pripravljeno dokazovati iz dneva v dan, dokler ne bo zadoščeno njegovim pravicam.

Dvignil se je po vsej naši domovini od Soče in Trsta do Bitolja val nepopisnega ogorčenja. S tem morda niso računali niti De Gasperi, niti njegovi podrepaniki v Trstu, niti ne morda vladni krogi na zapadu, ki mogoče končno le spoznavajo, da z jugoslovanskimi narodi ni mogoče mešetariti. Računati bodo pa le morali odslej, ko jim je slovensko in vse jugoslovansko ljudstvo obudilo del spominov na nedavno preteklost, ko so po okupaciji naših krajev priliznjeno in licemerno izjavljali, da bodo spoštovali vse pravice naših ljudi, ko so skozi 25 let tlačili, morili in požigali, ko so z vso lokavostjo načrtno uničevali, kar je bilo našega, ko so s svojim pohlepom napadli Jugoslavijo in začeli svoj fašistični ples po slovenski in jugoslovanski zemlji. Računati bodo morali z dejstvom, da so osramočeni zapustili vse naše kraje in da so jim naši ljudje velikodušno odpustili, da pa niso kljub svoji slovenski velikodušnosti pozabili.

Računati bodo morali z dejstvom, da naši ljudje obsojajo njihovo zločinsko početje tudi danes, ker vedo, kaj so počenjali in česa so zmožni.

Trst, naš Trst je končno tudi povedal v zadnjih dneh svoje. Mnogične organizacije, delovni kolektivi in vasi so potrdile svoje zahteve in pravice, so potrdile, da ne bodo dovolile nikdar, da bi kdo gazil po preletih krvi za njihovo svobodo. Ostanek Vidalijeve garde, komandiran iz Moskve, kjer so pripravljeni za svoje imperialistične interese in še zlasti na račun Jugoslavije paktivati s hudičem in ne samo z italijanskim fašizmom, je prešel na odkrito fašistično pot, zapeljanci pa spregledujejo.

Pod težo demokratičnih pridobitev, ki jih bo tržaško delovno ljudstvo skušalo uveljaviti, bo klavarno končala tudi agentura italijanskega imperializma, neofašistični in špijonski center CLN. Pod težo obdolžitev njihovih lastnih žrtev — osleparjenih optantov (zadnji med njimi izolski učitelji) — bo CLNovsko gnezdo razdejano. In končno, ko bo italijansko ljudstvo pomedlo z vsemi klerofašističnimi in kominformističnimi podleži in licemerci in podobnimi izvržki ter sprejelo

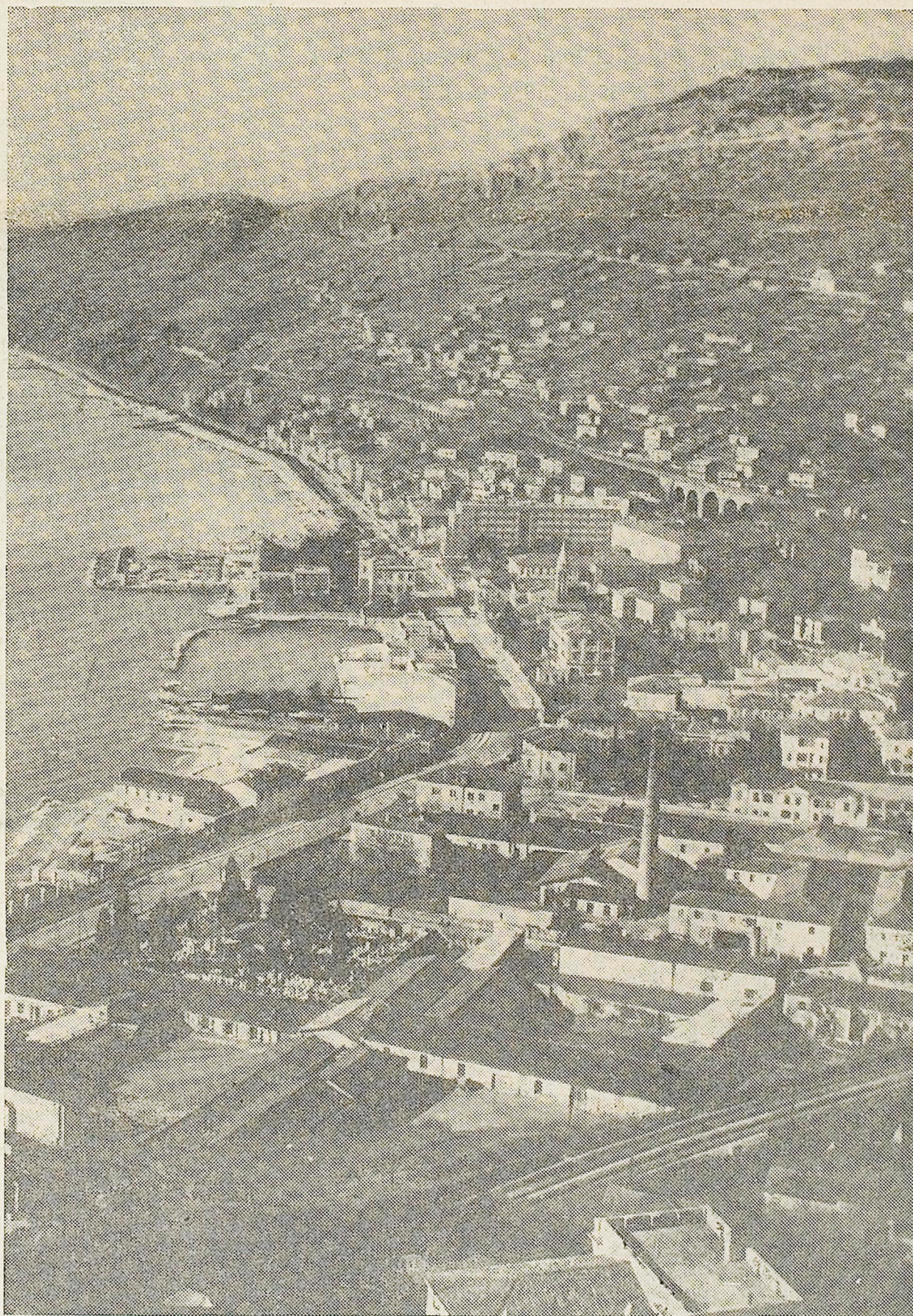
roko sprave, ki jo De Gasperi odklanja, češ da »od Jugoslavije ne zahteva ničesar, kar bi Jugoslavijo ponižalo« (samo Istro, Reko, Dalmacijo in Postojno), pač pa samo svojo pravico (giustizia romana) in mir.

Sporna vprašanja lahko rešimo, ne da bi poniževali italijansko ljudstvo, pač pa mora prej italijansko ljudstvo ponižati svoje poveljane, nabuhle, licemerne in histerične oblastnike.

*Mož v plavžih škedenskih ves dan se trudi,
v tržaški luki žaklje fant prenaša,
dekle na Rdečem mostu rože nudi:*

*iz Barkovlj, kjer moj jezik ne ugaša,
ker izdajic dojile niso grudi,
zajeda v Trst se kri in zemlja naša.*

Igo Gruden

PO VSEM ISTRSKEM OKROŽJU SE nadaliujejo protestna zborovanja

Val protestnih zborovanj še nadalje zajema slovensko in italijansko prebivalstvo Istrskega okrožja, ki ogorčeno obsoja umazane spletke italijanske vlade in v resolucijah tovarišema Titu in Kardelju ter zvezni vladi zatrjuje svojo povezanost in enotnost v borbi proti kakršnemu koli poskusu reševanja vprašanja Trsta brez sodelovanja Jugoslavije.

V zadnjih dneh so poslali posamezni delovni kolektivi Istrskega okrožja tudi pisma nekaterim tržaškim tovarnam in podjetjem, v katerih jim govorijo o svojem življenju in delu in o velikih pravicah, ki jih uživa tu delavstvo. Hkrati pa jih pozivajo naj strnejo svoje vrste v borbi proti fašizmu. Delavci sječovelškega rudnika so poslali pismo delavcem ladjedelnice sv. Marka v Trstu, v katerem jih seznajajo z razmerami in življenjem delavcev v podjetjih in tovarnah Istrskega okrožja ter v njihovem rudniku in jih pozivajo, naj se bori proti Vidaljevemu in Santinovem lažem o con B ter preprečijo njihove maneuvre, da bi v te kraje zopet uvedli fašizem.

Nato seznajajo sečjovelski rudarji svoje tržaške tovariše z delovanjem delavskih svetov in navajajo ugodnosti, ki jih uživajo delavci našega okrožja po novih zakonih o socialnem zavarovanju. »V primeru bolezni — je rečeno v pismu — prejemo, razen brezplačnega zdravljenja, za vso dobo trajanja bolezni tudi 100 odstotno plačo. Letni dopust preživljamo v jugoslovanskih letoviščih, kjer so nekoč samo ka-

pitalisti uživali sadove našega truda.«

Posebno pismo je za delavce ladjedelnice sv. Marka in tovarne strojev v Trstu naslovil njihov bivši tovariš Ivan Suč, ki je bil od leta 1943 do 1949 zaposlen kot mehanik v tovarni strojev pri sv. Andreju v Trstu in ki je sedaj mehanik v sečjovelskem rudniku. Ivan Suč v svojem pismu potrjuje izjave svojih tovarišev in vabi delavce obeh tržaških tovarn, da si ogledajo podjetja in tovarne Istrskega okrožja in Jugoslavije, da bi se prepričali o resničnem socializmu in o uspehih ljudske oblasti na gospodarskem področju v Jugoslaviji in v Istrskem okrožju.

Delegacija delavcev piranske ladjedelnice je odpotovala v Milje in nesla delavcem ladjedelnice sv. Roka pismo, v katerem izražajo delavci svojim tovarišem solidarnost v borbi proti poskusom italijanskih šovinistov in kominformistov, da bi ponovno uvedli fašizem v naše kraje.

Člani sindikalne podružnice ustanov množičnih organizacij v Kopru so poslali maršalu Titu pismo, v katerem se mu zahvaljujejo za odločno stališče, ki ga je zavzel do imperialističnih teženj italijanske vlade. V pismu je rečeno med drugim: »Italijanski fašisti naj se spomnijo pretekle vojne in naših partizanov, spomnijo naj se osmega septembra in leta 1943, ko so sramotno bežali pred našim ljudstvom in se niso ustavili niti v Trstu, niti v Gorici. Se enkrat jih opozarjamo: Roke proč od naše zemlje, ker bodo drugače našli v njej samo svoj grob.«

Prebivalci Izole obsojajo ravnanje skupine italijanskih učiteljev, ki je zapustila naše ozemlje

V ponedeljek se je zbralo okrog 200 staršev otrok osnovnih in srednjih italijanskih šol v Izoli in ostro obsodilo ravnanje skupine italijanskih učiteljev, ki so samovoljno zapustili svoja službena mesta na šolah, ne da bi obvestili pristojne šolske oblasti, in odšli iz Istrskega okrožja v Trst.

V pismu, ki so ga poslali starši otrok z roditeljskega sestanka predsedstvu okrožnega ljudskega odbora, poudarjajo, da je skupina italijanskih učiteljev zaradi umazanih političnih spekulacij zapustila svoje učence tik pred koncem šolskega leta.

»V službi irendentističnih ciljev CLN v Trstu ter protijugoslovanskih manevrov italijanske zunanje politike — pravijo starši v pismu — »so ti učitelji izdali interese italijanske šole in italijanske prebivalce Istrskega okrožja.« V pismu nadalje poudarjajo, da so ti italijanski učitelji po direktivah od zunaj izbrali za zapustitev šole prav sedanjí trenutek, ko je v Londonu tristranska konferenca, in sicer zato, da bi italijanski vladi dali kak argument, o nekem namišljenem preganjanju Italijanov v Istrskem okrožju.

»Prosimo ljudsko oblast — pravijo starši ob koncu pisma — da bi podvzela vse potrebne korake, za nemoteno nadaljevanje pouka z učitelji, ki so pošteni in predani stvari delovnega ljudstva.« — Svet za kulturo in prosveto koprškega okraja je sporočil, da je ukrenil

vse, za normalno delovanje pouka v tistih razredih italijanskih šol, v katerih so učitelji zapustili naše ozemlje.

Z naknadno preiskavo so ugotovili, da je skupina omenjenih italijanskih šolskih predavateljev, ki je odšla v Trst, razvijala obveščevalno dejavnost v korist CLN — vohunškega centra italijanske vlade v Trstu in da so po direktivi tega centra zapustili cono.

Za svoje obveščevalno delo so dobivali tudi stalne mesečne dohodke in sice v znesku: Giovanni Lugh 70.000 lir, Francesco Lugnan 18.000 lir, Vera Lorenzutti in Silvano Delise 16.000, Bruno Perentin, De Grassi Valnea in Maria Bologna 15.000, Pietro Corbato 14.000, Eliana Corte, Venizio De Grassi, Pierina Predonzani in Dorina Giormani 13.000, Cesare Concetta, Marcella Cesare, Annina Bacci, Lina Marsi in Giuseppe Ramani 12.000, Anita Vescotto, Nevja Delase, Enno Drioli, Adriano De Grassi, Liliana Zamboni, Maria Dandri in Lidia Seomersich pa 10.000 lir.

*
»KOPER. — Delavci in nameščenci sindikalne podružnice podjetja »Fruktus« v Kopru so sprejeli dvomesečni tekmovalni plan za Prvi maj. Med tekmovaljem bodo dvignili storilnost dela za 5%. Delovni kolektiv bo potom delavskega sveta še odločneje posegel v gospodarsko vodstvo in življenje podjetja. V dvomesečnem tekmovalstvu bodo opravili 500 prostovoljnih delovnih ur ter organizirali več predavanj za politični in strokovni dvig člansva.

PISMO PREBIVALSTVA PORTOROŽA PREBIVALCEM SV. KRIZA PRI TRSTU

Z množičnega protestnega zborovanja so poslali prebivalci Portoroža pismo prebivalcem sv. Križa pri Trstu. Pismo je nesla posebna delegacija, ki so jo izvolili na tem zborovanju.

V uvodu poudarjajo prebivalci Portoroža, da se morajo vsi pravi antifašisti povezati v borbi proti pojavom neofašizma, ki mu je cilj ponovno zaslužnjevanje našega ljudstva. »Sv. Križ — pišejo prebivalci Portoroža — nam je znan kot ena najbolj naprednih in revolucionarnih vasi še iz časa fašističnega režima in narodnoosvobodilne borbe. Zato s ponosom gledamo na vas v trdni veri, da ste tako kot nekoč tudi danes odločni borci za svobodo in pravico delovnega ljudstva. Mi

in vi se zavedamo, da pomenijo sedanjí manevri klerofašistične Italije veliko nevarnost za mir in da ogrožajo naše skupne pridobitve. Za te pridobitve je dalo življenje 46 junakov iz vaše vasi. Predlog Jugoslavije, da se reši vprašanje Trsta v duhu mirovne pogodbe in sporazumno med Italijo in Jugoslavijo, je italijanska vlada zavrnila. Mi smo trdno odločeni, da ne bomo dovolili, da bi se pojavila Italija v kateremkoli delu Svobodnega tržaškega ozemlja.«

PRVA OBČINSKA PARTIJSKA KONFERENCA V MAREZIOAH

V nedeljo so se zbrali komunisti s področja bodočega občinskega ljudskega odbora Marezige na prvi občinski partijski konferenci. Referat o delu Partije med množicami in pri graditvi ljudske oblasti na tem področju je imel dosedanjí sekretar krajevnega komiteja Marezige. V začetku je očrtal politični položaj v svetu in poudaril, da so komunisti bodočega občinskega odbora Marezige trdno odločeni skupaj z jugoslovanskimi narodi nadaljevati borbo za pravično rešitev vprašanja Trsta in proti vsem spletkam italijanskega in svetovnega imperializma.

V nadaljevanju je govoril o uspehih in pomankljivostih partijskih organizacij. Zaradi premajhne ideološke ravni in delne neaktivnosti nekaterih članov se še vedno dogaja, da se ne izpolnjujejo sklepi Partije in se ne prenašajo dovolj dosledno med ljudstvo. Bili so tudi primeri, da imajo nekateri člani Partije religiozne predsodke, proti čemer se bo treba odločno boriti in gledati, da se tem tovarišem omogoči širša ideološka in splošna izobrazba. Tudi glede pomoči pri gospodarskem in organizacijskem utrjevanju zadrug so nekateri člani pokazali premalo aktivnosti.

O vseh teh nedostatkih so govorili v diskusiji tudi člani Partije s tega področja, oglasila pa sta se tudi član okrožnega komiteja tov. Ivan Jukič in član okrajnega komiteja tov. Karel Prijon. Tov. Jukič je predvsem poudaril, da so posamezni pojavi religioznosti med člani Partije plod premajhne skrbi partijskih organizacij za ideološki dvig članstva. Naglasil je tudi, da je potrebno stalno razkrinkavati razredne sovražnike, pri tem pa moramo vedeti, da tisti, ki iz nepoučenosti napravijo kakšno napako, se niso naši sovražniki in jih je treba le primerno poučiti. Glede utrjevanja zadrug so nekateri diskutanti pripomnili, da se morajo komunisti boriti, da kmetje v čim večjem številu prodajo svoje pridelke za drugim in da naj zadruge razširjajo svojo dejavnost na razne godarske panoge.

Po sprejetju sklepov, v katerih so nakazali pot za odstranitev pomankljivosti v dosedanjem delu so komunisti prve občinske partijske konference v Marezigah poslali pozdravno pismo Centralnemu komiteju KPJ in tovarišu Titu.

Z GORIŠKEGA

USTANOVNI OBČNI ZBORI REZERVNIH OFICIRJEV JLA

No Goriškem je bilo v preteklih dneh več ustanovnih zborov organizacij rezervnih oficirjev JLA. Organizacije so ustanovili v devetih srednjih goriškega okraja. Po številu najmočnejša je organizacija v Novi Gorici.

Na zborih so rezervni oficirji sklenili, da bodo organizacije seznanjale svoje člane z novimi izkušnjami vojaške tehnike in taktike in to s predavanji in filmskimi predstavitvami. Navezali bodo tudi tesnejše stike z Jugoslovansko ljudsko armado in ji vsepovsod pomagali pri krepitvi obrambne moči naše države.

Oficirji JLA garnizona v Ajdovščini bodo pomagali rezervnim oficirjem pri njihovem strokovnem usposabljanju. V Vipavi so jim dali na razpolago posebne prostore v Domu Armade za njihov klub in razno literaturo. Tudi v drugih krajih si bodo organizacije rezervnih oficirjev uredile svoje prostore, kjer se bodo člani shajali, se medsebojno spoznavali

in se posvetovali. V Solkanu so že predvajali vojaške filme, katere so si ogledali razen rezervnih oficirjev tudi številni borci in borke ter pripadniki izvenarmadne vzgoje.

NOVA GORICA. — Te dni je delovni kolektiv Tovarne pohištna »Edvard Kardaš« v Novi Gorici izvolil 33 članski delavski svet. Volitev se je udeležilo 99,4% volilcev. Volilna komisija je poskrbela za čim bolj demokratičen postopek pri volitvah. Postavili so pet celic, v katerih so namestili mizice s stoli in svečnikom. Nad celicami je visel transparent z napisom: »Volili bomo najboljšega!« Levo od celic so bile mizice z volilnimi skrinjicami.

Sindikalna podružnica tovarne je poleg političnih priprav in anketne izbire kandidatov s tajnimi volitvami po obratih poskrbela na dan volitev v delavski svet tudi za prestež, kulturni program in razvedrilo delavcev.

P. T.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

S TOLMINSKEGA

OKRAJNA MLADINSKA KONFERENCA

Seste redne okrajne mladinske konference v Tolminu so se udeležili tudi delegati Idrije, ker se je pri reorganizaciji priključil idrijski okraj tolminskemu. Iz poročila Romana Rutarja so bile razvidne poleg uspehov tudi pomankljivosti v delu posameznih aktivov. V nekaterih aktivih so povsem zanemarili sestanke, kakor tudi ideološko vzgojo mladine. Seveda poleg politične vzgoje potrebuje mladina tudi razvedrilo. Nekateri aktivisti, kakor v Cezsoči so znali zainteresirati mladino za dramske odseke, pevske zборе itd. Seveda je

pri tem potrebna povezava z učitelji in pomoč množičnih organizacij.

V vsem okraju so sprejeli v LMS 420 novih članov, izključili pa so jih 60. Nekateri vasi na Tolminskem še nimajo aktivna LMS in je zato ena glavnih nalog Okrajnega komiteja, da reši to vprašanje. Važna naloga tolminske mladine je tudi pomoč pri obnovi porušljenih domov v zadnji elementarni katastrofi. Pred mladino stoji tudi okrajni mladinski festival, na katerega se vsi aktivisti skrbno pripravljajo.

R. J.

TOLMIN. — Na velikem protestnem zborovanju v Tolminu, ki je bilo v kino dvorani, je govoril član OK KPS tov. Vidic. Zborovalci so ga večkrat prekinili z protestnimi vzkliki proti italijanski imperialistični grabežljivosti in z vzkliki Komunistični partiji Jugoslavije, tov. Titu in JLA. Ob zaključku so odšli zborovalci v sprevedu na trg »1. Maj«, kjer se je zborovanje zaključilo.

Podobna protestna zborovanja so bila tudi po drugih večjih krajih Tolminske.

R. B.

SRPENICA. — Gasilci se pripravljajo na 52. obletnico gasilskega društva, ki so ga ustanovili leta 1900. Ustanovil ga je Andrej Trebše, ki je dobil leta 1910 na gasilskem festivalu v Ljubljani visoko priznanje za svoje požrtvovalno delo. Med prvo svetovno vojno so društvo razpustili, ponovno pa je začelo delovati leta 1920. Vso dobo fašizma je društvo le životarilo, kajti fašisti so preprečevali delovanje kakršnih koli slovenskih društev.

Po priključitvi k Jugoslaviji je društvo naglo napredovalo. Sedaj ima 34 aktivnih in 27 podpornih članov. Nabavili so si tudi uniforme in izpopolnili orodje. Ob obletnici obstoja bodo pripravili igro »Začarani ženina« in kulturni spored. Cisti dobiček prireditve bo namenjen za nabavo novega orodja.

IZ VIPAVSKE

AJDOVSCINA. — Tudi Ajdovci so se polnočestvilo udeležili protestnega zborovanja proti imperialističnim zahtevam italijanskih fašistov in kominformistov. Tovariš Hinko Ciglič je v svojem govoru poudaril, da hočejo italijanski fašisti s svojimi vandalskimi izpadi izsiliti od zapadnih držav podporo pri svojem nenasitljivem pohlepu po Trstu, Istrskem okrožju in celo po Zadru, Dalmaciji itd. Zpomnijo naj si, da smo mi vedno pripravljani dati svoje življenje za obrambo naše zemlje in naših pravic. Množica je govornika večkrat prekinjala z navdušenimi ovacijami našemu državnemu vodstvu in Jugoslovanski ljudski armadi.

Z GORIŠKEGA

USTANOVNI OBČNI ZBORI REZERVNIH OFICIRJEV JLA

No Goriškem je bilo v preteklih dneh več ustanovnih zborov organizacij rezervnih oficirjev JLA. Organizacije so ustanovili v devetih srednjih goriškega okraja. Po številu najmočnejša je organizacija v Novi Gorici.

Na zborih so rezervni oficirji sklenili, da bodo organizacije seznanjale svoje člane z novimi izkušnjami vojaške tehnike in taktike in to s predavanji in filmskimi predstavitvami. Navezali bodo tudi tesnejše stike z Jugoslovansko ljudsko armado in ji vsepovsod pomagali pri krepitvi obrambne moči naše države.

Oficirji JLA garnizona v Ajdovščini bodo pomagali rezervnim oficirjem pri njihovem strokovnem usposabljanju. V Vipavi so jim dali na razpolago posebne prostore v Domu Armade za njihov klub in razno literaturo. Tudi v drugih krajih si bodo organizacije rezervnih oficirjev uredile svoje prostore, kjer se bodo člani shajali, se medsebojno spoznavali

in se posvetovali. V Solkanu so že predvajali vojaške filme, katere so si ogledali razen rezervnih oficirjev tudi številni borci in borke ter pripadniki izvenarmadne vzgoje.

NOVA GORICA. — Te dni je delovni kolektiv Tovarne pohištna »Edvard Kardaš« v Novi Gorici izvolil 33 članski delavski svet. Volitev se je udeležilo 99,4% volilcev. Volilna komisija je poskrbela za čim bolj demokratičen postopek pri volitvah. Postavili so pet celic, v katerih so namestili mizice s stoli in svečnikom. Nad celicami je visel transparent z napisom: »Volili bomo najboljšega!« Levo od celic so bile mizice z volilnimi skrinjicami.

Sindikalna podružnica tovarne je poleg političnih priprav in anketne izbire kandidatov s tajnimi volitvami po obratih poskrbela na dan volitev v delavski svet tudi za prestež, kulturni program in razvedrilo delavcev.

P. T.

LOG. — Mnogim gospodarjem v vasi je sneg ponušil in odnesel hleve. V nesreči pa so se kolikor toliko znašli in sklenili, da bodo porabili vsa drva, ki so jih plazovi nanесли skoraj do vasi za žganje apna, ki ga bodo potrebovali za zidanje novih objektov. Sicer bo potrebno za židavo še dosti drugega materiala, vendar se jim bo ta iznajdljivost kar dobro poznala.

S POSTOJNSKEGA

STANOVANJSKE ZADEVE V POSTOJNI

Pred kratkim je zasedal svet za stanovanjske zadeve v Postoljni. Člani so obnavljali več perečih vprašanj, predvsem so se razgovarjali o splošnem izgledu mesta in o pravilnem, oziroma nepravilnem dodeljevanju stanovanj.

Glede splošnega izgleda mesta so ugotovili, da prebivalci posvečajo zelo malo skrbi okolici svojih hiš, kjer je še polno nesnage in mareda. To velja zlasti za hiše, ki so last splošne ljudske imovine. V nekaterih mestnih hišah sekajo stanovalci drva v sobah na parketu, puščajo odprte vodovodne pipe, se ne brigajo za odvajanje smeti in imajo celo po dvoriščih in kleteh kurnike in svinjake. Vse te stvari morajo tako glede na higiensko predpise kakor tudi glede samega turističnega pomena mesta čimprej odpraviti.

Komisija za stanovanjske zadeve je večkrat ugotovila razne nepravilnosti in jih tudi javila na pristojna mesta. Kljub temu niso večkrat ugodili njenim pripombam, ker so se krivici pri-tožili na višjo instanco, ta pa je njihove pritožbe ugodno rešila. Razumljivo je, da je bila s tem prizadeta avtoriteta MLO. Glede šušljanja po mestu, da se dodeljujejo stanovanja po simpatijah, je komisija ugotovila, da se vsaka prošnja natančno prete-se in da o njeni rešitvi odloča 18 do 20 ljudi.

Svet je sklenil, da bodo posvetili večjo pozornost hišam, ki so splošna ljudska last. V vsaki hiši bo odšel hišnik, ki bo za vse odgovoren, zlasti pa še, da bo dosledno kontroliral izvajanje odločbe o javnem redu in miru. Razveseljiv je predlog, da bodo odslej tudi stanovalci plačevali pri davkih odstotek v fond za olepšavo mesta. Razumeti je namreč treba, da je potrebno za obnovo in najnujnejša popravila mesta najmanj 80 milijonov dinarjev.

B. L.

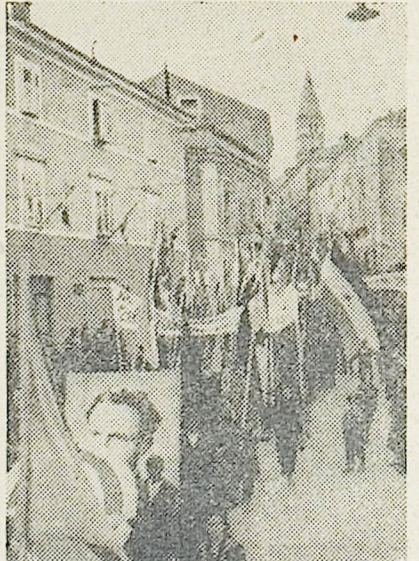
CERKNICA. — 30. marca je umrl 100 letnik Janez Ronko. Dočkal je starost 100 let 2 meseca in 3 dni.

Pred kratkim so gostovali pri nas gasilci iz Zirovnice z igro »Prisega o polnočici«. Glede na to, da so skoraj vsi člani prvič na odru, je igra doživela lep uspeh.

S KRASNA

DUTOVLJE. — V nedeljo je bila lepo uspela občinska konferenca Zveze borcev, saj so bivši borci NOB do kraja napolnili zborovalno dvorano. Konferenci je prisostvoval tudi okrajni delegat Janko Valentinič. Z zborovanja so odposlali resolucijo tov. Kardelju, v kateri protestirajo proti fašističnim manevrom italijanske vlade glede Trsta in Istrskega okrožja.

(Nadaljevanje na 3. strani)

S protestnih zborovanj v Istrskem okrožju

Nikdar več pod Italijo — izjavljajo tržaški Slovenci

Po vsej coni A Tržaškega ozemlja se vršijo množična protestna zborovanja demokratičnega prebivalstva in predvsem Slovencev, proti sedanjim londonskim konferenci in proti poizkusu sprejeti Italijo kot soudeleženko pri civilni upravi tega področja, proti oživljanju italijanskega fašizma in imperializma, ki

Osvobodilna fronta slovenskega naroda za Tržaško ozemlje je poslala gospodu Trygve Lie-u, generalnemu tajniku OZN poslanico, v kateri opozarja OZN na popuščanje ZVU v korist italijanskemu pohlepu po Tržaškem ozemlju. Poslanica poudarja, da nosi veliko odgovornost za umetno ustvarjanje razmer na an-

smih, ki jih prebivalstvo pošilja ZVU, OZN, Veliki Britaniji in ZDA, obenem ostro protestira proti uvedbi italijanskega sleparskega volilnega zakona za bodoče upravne volitve.

V zvezi z nedavnimi dogodki v Trstu so vse slovenske politične organizacije na področju A Tržaškega ozemlja sklenile skupno protestirati proti vsakemu poizkusu, da bi se v Trst vrnila Italija. V ta namen so Osvobodilna fronta slovenskega naroda, Slovenska demokratska zveza, Slovenska-krščanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev naslovili na vse tržaške Slovence poziv, v katerim pravijo, naj v tem usodnem zgodovinskem trenutku stinemo vsi Slovenci svoje sile v obrambo Tržaškega ozemlja proti pohlepu italijanskega imperializma. Zato navedene politične

stranke pozivajo vse Slovence na tabor, ki bo na velikonocni ponedeljek 14. aprila ob 15. uri na mestu smrti padlih junakov v Bazovici. Naj ne bo Slovencev in Slovenke, pravi poziv, ki se ne bi udeležil tega tabora in s tem prispeval svoj delež v borbi za naše pravice, za našo svobodo in neodvisnost.

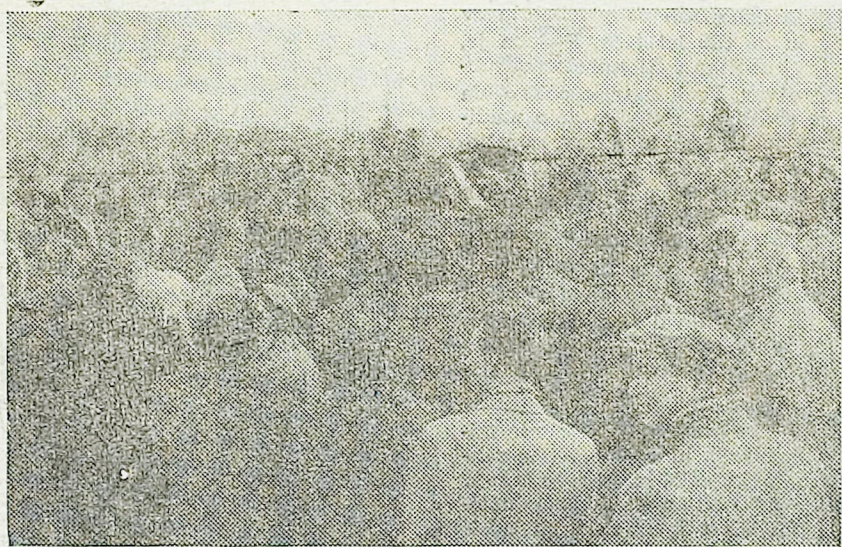
Pretekli teden je šef jugoslovanske delegacije v Trstu, prof. Jože Zemljak, sprejel delegacijo republiške občine, ki jo je vodil župan Bizjak in delegacijo prvega mestnega okraja OF za Trst. Delegacije so sporočile prof. Zemljaku zahvalo prebivalstva jugoslovanskim narodom, maršalu Titu in jugoslovanski vladi za odločen nastop proti vsakemu vmešavanju italijanskega imperializma v notranje zadeve Svobodnega tržaškega ozemlja. Obenem sta se delegaciji zahvalili prof. Zemljaku za njegovo energično posredovanje pri Zavezniški vojaški upravi v obrambo pravic tržaških Slovencev in izrazili odločno voljo vseh tržaških Slovencev, da nočejo nikoli več pod Italijo.

Žalna svečanost na Opčinah

Preteklo nedeljo dopoldne se je zbrala na Opčinah pri Trstu na mestu, kjer so pred 8 leti nacifašisti ustrelili 71 talcev-antifašistov velika množica slovenskih in italijanskih antifašistov. Spominske govore sta imela dr. Anton Danev v slovenščini in tov. Evgenio Laurenti v italijanščini. Oba sta poudarila velik doprinos tržaškega demokratičnega prebivalstva v oboroženi borbi proti fašizmu in mučeniško smrt junških partizanskih borcev, ki so padli za osvoboditev svojih rodni krajev. Danes, sta poudarila govornika, moramo vsi tržaški demokrati, Slovenci in Italijani, še posebej dvigniti svoj glas proti fašizmu, ki v teh dneh, s podporo kominformističnih izdajalcev, hočejo izsiliti novo mešetarnjenje na škodo tržaškega prebivalstva.

Po končani proslavi pred spomenikom je množica v sprevodu odšla na čipenko pokopališče, kjer so pokopani ubiti talci in položila na njihove grobove več vencev.

Isti dan popoldne so skušali prirediti svojo proslavo tudi tržaški kominformisti. Po večdnevni propagandi v mestu in na deželi, da bi zbrali na proslavi čimveč ljudi, se je zbralo na kraju ustrelitve okrog 150 oseb, samih vidaljevskih aktivistov in pretepačev. Opuska Vidalijskega šlapca Riko in Katra Malalan sta besno krožila po vasi in iskala vsaj nekaj domačinov, da bi povečala svojo »množico«. Toda vse zaman. Ljudje so se jim smejali in dejali, da ne bodo šli z izdajci svojega naroda, ki prodajajo svoje brate italijanskemu imperikalizmu.

Z nedeljske spominske svečanosti na Opčinah pri Trstu

Kominformistična politika stremi za takojšnjo priključitvijo Trsta k Italiji

Odločno stališče maršala Tita in jugoslovanske vlade, da Jugoslavija ne bo nikoli dovolila mešetarnjenja na škodo slovenskega prebivalstva na Tržaškem, je zbudilo med tržaškim prebivalstvom zavest, da ima v socialistični Jugoslaviji močnega zaveznika v obrambi svojih pravic. Seveda je to močno razburilo kominformistične kolovodje, ki so začeli znova poudarjati okorelo vidaljevo geslo o »mešetarnjenju«, ki naj bi ga Jugoslavija sprejela na škodo Trsta, da je Jugoslavija prodala Trst De Gasperiju in podobno. Za temi besedami se skriva rodnostna kominformistična linija, ki stremi da tem, da se celotno Tržaško ozemlje priključi k Italiji. To nam najbolj dokazujejo besede Vidalijskega smega, ko je na javnem zborovanju v Domu pristaniških delavcev izjavil, da tržaški kominformisti zahtevajo, naj se izvede v Trstu takoj plebiscit, predno se Tržaško ozemlje »razdeli« med Titom in De Gasperijem. Toda Vidali zahteva to, kar zahteva tudi De Gasperi in sicer naj se izvede plebiscit sedaj, ko je za italijanske irendentiste in fašiste najbolj ugoden trenutek, sedaj, ko že več kot 30 let razmerodujejo slovensko prebivalstvo, ko so napadli v Trstu na desetine različnih beguncev in italijanskih prisilcev. V »

IDRIJA. — Protestnega zborovanja na Titovem trgu se je udeležilo nad 2000 prebivalcev. Sekretar okrajnega komiteja KPS Franc Skok se je v svojem govoru najprej spomnil medenih obljub, ki so jih trosili Italijani med ljudstvo, ko so prikorakali v Idrijo. Nato pa je naštel njihova dejanja: zapor, internacija, sistematično uničevanje slovenskega življa, ropanje našega prirodnega bogastva itd. Kljub krepkemu nauku, ki so ga d bili italijanski imperialisti v pretekli vojni, pa se njihov pohlep po naši zemlji ni prav nič zmanjšal. Mi jim jasno odgovorjamo: »Nikar ne pozabite, da ste že enkrat leteli iz naših krajev, ko se je nad vas dvignila železna partizanska pest!«

Množica je govornika večkrat prekinila z glasnim odobravanjem. Ob zaključku zborovanja so z odobravanjem sprejeli resolucijo tov. Kardelju in tajništvu OZN.

IDRIJA. — Na redni letni skupščini filatelistične zveze Slovenije v Ljubljani je dobilo filatelistično društvo iz Idrije veliko priznanje, saj so mu priznali prvo nagrado za njegovo delo. Društvo je bilo ustanovljeno kot prvo po vojni na Primorskem. S pravilno propagando filatelije, točnim poslovanjem in delom med mladino je doseglo take uspehe, da mu moramo iskreno čestitati in hkrati opozoriti tudi druga društva po Primorskem, da mu sledijo po tej poti.

OD TEDNA DO TEDNA

Gospodarski svet vlade FLRJ je izdal odredbo o ustanovitvi in delu komisij za ostvareitev družbenega plana FLRJ v gospodarskih podjetjih. Ta naredba velja od 4. aprila 1952.

XXX

Prezidij Ljudske skupščine LRS je izdal ukaz, da se bo začelo III. redno zasedanje Ljudske skupščine LRS drugega sklica danes, v petek 11. aprila.

XXX

Doslej je bilo nakazano za prizadete kraje na Primorskem skoraj 150 milijonov dinarjev, kakor so pred davi sporočili iz pisarne sekretariata ICOF Slovenije.

XXX

Sneg je na Tolminskem povzročil zastoj tudi pri občini zborih sindikalnih podružnic. Ko so bile glavne težave s snegom pri kraju, je izvedla občne zore že velika večina sindikalnih podružnic, razen podružnic delavcev opkarnih v Kobaridu in okrajnega gradbenega podjetja v Tolminu, kjer so zaposleni v glavnem sezonski delavci.

XXX

Ribarstvo na Jadransko zaposluje okrog 20.000 delavcev in delavk. Glede na predvojno je današnja proizvodnja dvakrat večja. Toda to je še vedno malo, ker porabi pri nas posamezen prebivalec le 1 kg ribe letno. V nekaterih državah beležijo statistike na potrošnika po 75 kg in še več, a v sosednji Italiji 8 kg rib na prebivalca, čeprav lov v tamkajšnjih vodah ni tako bogat kakor pri nas.

Zaradi visokih prisilic in za prevoz rib — se priložujejo odgovorni čimtelji — bo potrebno to tarifo znižati vsaj na polovico, ki je določena za svežo zelenjavo.

XXX

Z novo odredbo vlade FLRJ so bili uvedeni naslednji čini v JLA in sicer v vojski in vojnem letalstvu: podporočnik, poročnik, kapetan, karžtan I. klase, major, podpolkovnik, polkovnik, generalmajor, generalpodpolkovnik, generalpolkovnik in general armije. V jugoslovanski vojni mornarici so izvedeni naslednji čini: podporočnik, poročnik korvete, poročnik fregate, kapetan bojnega broda, kontreadmiral, viceadmiral in admiral.

Z isto odredbo se vojaški uslužbenci razporejajo v deset razredov, obenem pa odredba tudi določa, da se prevedejo vsi oficirji in sicer iz čina zastavnika v čin podporočnika, iz čina poročnika v čin kapetana, itd.

XXX

V Ljubljani so imeli te dni mednarodni študentski festival, ki so se ga poleg ljubljanskih, beograjskih in sarajevskih študentov udeležili tudi francoski, avstrijski in nemški študentje. Ob zaključku festivala je univerzitetni odbor Zveze študentov obdaruval vse goste, nad čemer so bili gostje prijetno presenečeni.

XXX

Objavljeni so rezultati enoletnega tekmovanja kmečkih delovnih zadrug v Sloveniji. Deset zadrug, ki so dosegle najboljše uspehe, so prejele nagrado in pohvalo, drugih deset pa pismeno priznanje. Najboljše zadruge Bočna, Medana, Kramarovi in St. Vid so dobile kot nagrado traktorje, ostale zadruge pa kosilnice in prikolice za skropljenje sadnega drevja.

XXX

Pri odločbi, ki jo je izdal Gospodarski svet vlade FLRJ, bodo prejeli vsi delavci in uslužbeneci ne glede na to, kje so zaposleni in kakšno delo opravljajo, 27% svoje plače v bonih za nakup industrijskega blaga.

XXX

V Beogradu proučujejo vprašanje popusta v gostinskih podjetjih in letoviščah za člane sindikata, pripadnike JLA, UDV in LM, študente univerz in visokih šol, osebnih upokojencev in člane Društva upokojencev. Popusta bi bili deležni tudi družinski člani. Znašal bi 30 do 50 odstotkov, pred glavno sezono več, v glavni sezoni manj.

»Ni res, da rešujemo vprašanje Trsta brez Jugoslavije. V svojih zahtevah smo poleg STO upoštevali najmanj pol Jugoslavije!«

je dobil prav v Trstu svoje najzvestejše zaveznike v voditeljih irendentizma in v voditeljih kominformizma. Vsa ta društva vodi v zadnjih tednih enotno protijugoslovansko obrekovalno kampanjo, katere cilj je, ustrahovati jugoslovanske narode, prepričati svetovno javno mnenje, da se v Trstu nekaj dogaja in s tem omogočiti rimski imperialistični vladi, da lahko zahteva revizijo mirovne pogodbe glede Trsta in Tržaškega ozemlja. Toda vse te združene fašistične-imperialistične sile so naletjele na enoten odpor, tako pri jugoslovanskih narodih in pri vladi, kakor tudi pri vseh doslednih tržaških demokratih in pri tržaških Slovencih še posebej.

Na vseh množičnih zborovanjih je bilo doslej sprejetih na stotine protestnih resolucij, ki so jih prebivalci poslali ZVU, vladam zapadnih velesil in Varnostnemu svetu OZN.

gio-ameriskem področju Tržaškega ozemlja Zavezniška vojaška uprava, ki je zaupni organ Varnostnega sveta. Zavezniška vojaška uprava je izročila vse vodilne položaje javne uprave v roke italijanskim šovinistom in irendentistom. Od javne uprave je zavestno in dosledno izključevala italijanske demokrate in še posebno Slovence, čeprav so po mirovni pogodbi enakopravni državni narod Tržaškega ozemlja.

V nasprotju z določbami mirovne pogodbe z Italijo in kot posledica izsiljevanja šovinistov in irendentistov napovedujejo nadaljnje koncesije italijanskemu imperializmu v obliki soudeležbe Italije pri upravi anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja. Priznanje soudeležbe Italije bi pomenilo rušitev moralnih osnov za vsako bodoče sklepanje mednarodnih dogovorov.

V resolucijah in protestnih pi-

tej zemlji je toliko lepote, da bi lahko popisali cele strani našega lista. Potniku, ki se povzame od železniške postaje »Plava« po strmo vzpenjajoči cesti čez Vrhovlje in naprej, je trud bogato poplačan. Odpre se mu veličasten razgled od vasice do vasice, na Furlansko nižino, na starodavni oglejski zvonik, na Karnske Alpe, Dolomite, na bleščečo morsko gladino.

Goriška Brda, ki so toliko let ječala pod Italijo, sedaj smejo stopajo po novi poti. Zadrugištvo se lepo razvija — vsepovsod sliši pesem delovnih brigad. Kdo od vas si ne bi želel ogledati zadrugišnih vinskih klet z velikimi sodi, imenovanimi »brtoni«. Vendar briški človek ne more živeti samo od vina, tudi vsakdanji kruh mu je potreben. Zal je ravnina okrog Prevalja — žitnica Brd — že na italijanski strani in kmetje smejo le ob določenih dnevih hoditi obdelovat polje. Vse to je naredila nesramna, krivična meja.

Kaj naj vam še drugega povem? Morda to, da so Briči nekoliko užaljeni, ker so njihovo sijajno vino rebulo ponižali na nivo navadnih vin in da je cena za 1 23 do 26 din le nekoliko prenižka. Letos ne vemo kako bo kaj z vinom in sadjem. Navadno so bila Brda v tem času ena sama krošnja češnjevca, breskinega in hruškinega cvetja, letos pa sta februarjski sneg in mraz napravila toliko škode, da smo glede pridelkov resno zaskrbljeni.

Vsem bralcem in bralkam »Slovenskega Jadrana« lep pozdrav iz Goriških Brd!

Granton.

V vsaki številki »Slovenskega Jadrana« beremo novice iz raznih krajev Primorske, le iz sončnih Goriških Brd se redko kdo oglasi. Vendar v

Londonsko mešetarjenje ne more rešiti vprašanja Trsta

Nam vsem je znano, da so londonsko konferenco sklicali na pritisk italijanskih imperialistov, katerim so zahodne sile popustile s ponavljanjem tristranske izjave in razlegnitvijo italijanskega volilnega zakona na cono A Tržaškega ozemlja. Po tonu pisanja zapadnega tiska pa lahko sklepamo, da je bil ta korak — podpiranje italijanskega iredentizma — namešten. Jugoslovani so pokazali svojo odločnost in AFP poroča iz Londona, da celo kaže, da so se Britanci vprašali, če bi v tem trenutku zasedanje take konference lahko dalo kakšne koristne rezultate. Toda italijanski list »Corriere della Sera« je z ogorčenjem napisal: »Vet, ki piha v Londonu, ni najugodnejši za skromne (!) italijanske zahteve za sodelovanje v upravljanju cone A. Tito je nedvomno dosegel to, da je zmedel Britance.«

Pustimo, kaj piše »Corriere della Sera«. Veliki neodvisni britanski list »Observer« je pred dnevi zapisal, da se bodočnost Trsta lahko reši samo s sporazumom med Italijo in Jugoslavijo. Po misljenju lista, rešitev, ki bi jo diktirale Velika Britanija in ZDA, ne bi bila v bistvu nobena rešitev. »Observer« je dalje zapisal, da bodo londonski razgovori mogoče doprinesli k izboljšanju anglo-italijanskih odnosov, ne morejo pa niti v najmanjši meri doprinesiti k končni rešitvi vprašanja Trsta. To je mnenje resnega britanskega lista.

Washingtonski »Sunday Star« je napisal v svojem uvodniku o vprašanju Trsta, da bi ZDA, Velika Britanija in Francija morale stremeti za tem, da bi Italija in Jugoslavija rešili vprašanje Trsta z neposrednimi razgovori. List dalje ugotavlja, da so tri zahodne sile prišle v težak položaj in da ni mogoče osporavati stališča Jugoslavije v pogledu Trsta. »Trst je bil nekoč del avstrijskega imperija — piše »Sunday Star« — del njegovega prebivalstva je jugoslovanski, obenem pa je Trst tudi važno pristanišče za Jugoslavijo. Tudi izjave maršala Tita, da lahko spor med Italijo in Jugoslavijo povzroči zelo resen položaj, ni mogoče kar tako zavreči. Zdaj se, da je rešitev tega vprašanja mogoča le z neposrednimi razgovori.« Ob koncu predlaga list za padnim silam, naj se ti razgovori — če je mogoče — pričnejo v takem vzdušju, ki bi privedlo do razumnega sporazuma obeh prizadejnih držav.

Ce verjamemo temu, kar piše »Corriere della Sera«, da je vzdušje v Londonu takšno, kar nam več ali manj potrjuje tudi pisanje zapadnega tiska (»Times«, »New York Times« itd. ter nekaterih zapadnih agencij), smo lahko samo deloma zadovoljni. Popolnoma bomo zadovoljni šele takrat, ko bodo opuščene take metode razgovorov o Trstu in ko bo omogočeno, da Jugoslavijo, kot najbolj poklicana,

rešuje z Italijo pereča vprašanja. Šele takrat bomo lahko dejali, da so zahodne sile opustile politiko podpiranja povampirjenega italijanskega imperializma.

Toda zabeležiti moramo še en dogodek, ki nas zaenkrat prepušča o nasprotnem. Z blagoslovom novega italijanskega diktatorja je ponovno prišel izhajati »Popolo d'Italia«, ki je bil dvajset let italijanskega fašizma zastavonoša požigalec in uničevalec, posiljevalec in roparjev v črnih srajcih. Čeprav je bil fašizem v Italiji uradno pokopan in je De Gasperi svečano izjavil, da v Italiji fašizem ne bo nikoli več vstal, ko se je zdelo, da je italijanski fašizem izginil enkrat za vselej, ko je bil njegov kolovodja ubit in obešen za pete, se postopoma zopet vse vrača: iredenta, šovinisti, požigalci in njihovo glavo.

Obsodba garibaldincev v Lucci dokaz »rimske pravičnosti«

Sramotni proces proti italijanskim garibaldincem v Lucci je najboljši dokaz, kako Italija razume De Gasperijev »mir s pravičnostjo«. Tako je namreč predsednik rimske vlade farizejsko odgovoril na vprašanje maršala Tita, ali hoče Italija priateljstvo z Jugoslavijo. Če pomislimo, da je bila sodba v Lucci simbolično izrečena točno na enajsto obletnico italijanskega napada na Jugoslavijo, je to tembolj nesramno zgovoren odgovor na vprašanje maršala Tita: »Hočete biti naši prijatelji, ali naši nasprotniki?«

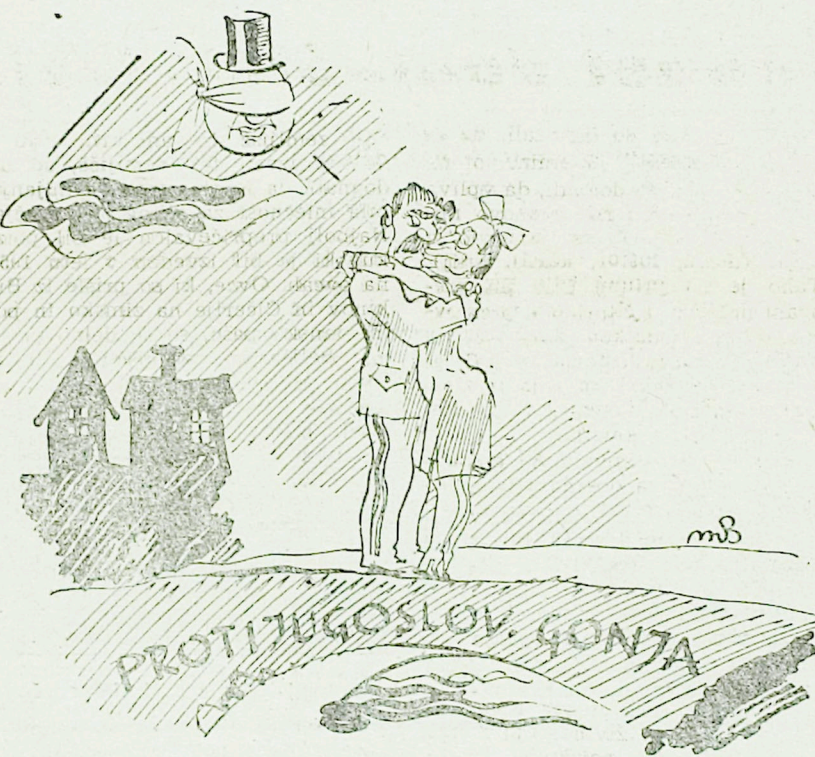
Kakor znano, je bilo po 159 razpravah pred porotnim sodiščem v nedeljo obsojenih 52 garibaldincev, skupno na 690 let ječe. Podoba je, da je simbolika v Rimu zelo priljubljena stvar. Vsakomur je očitno, da se je sodišču z obsodbo zelo mudilo, da jo je izreklo kar v nedeljo, čeprav si je preje privoščilo praznik vsako soboto popoldne in vsak ponedeljek, vmes pa obširne prekinitve. V znamenju enajste obletnice italijanskega napada na Jugoslavijo je sodišče izreklo strožje kazni kot jih je zahteval sam državni tožilec, ki si je s svojo šovinistično strupenostjo pridobil neslavno slavo.

Fašistične horde po rimskih in milanskih ulicah, ki nekanizovano zahtevajo Dalmacijo in kar še spada v Italijo italijanske imperialistične grabežljivosti, Graziani, ki je bil izpuščen iz zapora in iz katerega so stari in novi fašisti še začeli ustvarjati novega duceja, Gambaro, ki je bil za svoje zločine v Jugoslaviji in Italiji celo poplačan z mestno po-

silo. Fašizem se v Italiji ponovno širi z odobravanjem in podporo uradnih italijanskih krogov kakor kužna bolezen. Četudi je to samo eden znakov širjenja te nevarne kužne bolezni, ki lahko postane mednarodna nevarnost, se pa kljub temu lahko maščuje pri vseh tistih, ki posredno ali neposredno pomagajo pri njenem razvoju s popuščanjem pred izsiljevanjem, namesto da bi jo uničili.

Ceprav nam službena poročila o poteku londonske konference ne povedo mnogo, čeprav bo izsiljevanje novega italijanskega diktatorja, ki z besedami pokopuje fašizem z dejanja pa ga oživlja, poželo še kakšne uspehe, tržaški Slovenci in vsi jugoslovanski narodi bodo vztrajali pri svoji odločitvi, da o usodi Trsta ne bodo odločali tisti, ki imajo od naše krvi še vedno krvave roke. B. S.

kojnino, vsi ostali rehabilitirani vojni zločinci in nešteto podobnih primerov; na drugi strani pa 33 navzočih in 52 obsojenih garibaldincev, ki jim je v nedeljo predsednik sodišča v Lucci prebral sodbo »rimske pravičnosti«, partizani Beneške čete, ki jim pripravljajo proces v Vidmu, in spet nešteto podobnih primerov — to je »mir s pravičnostjo«, tako odgovarja De Gasperi na roko spravo.

V VEDNOST DE GASPERIJU in kominformističnim izdajalcem

De Gasperi čaka, da bo uveljavil zamisel Mussolinija, kateremu je ta naloga spodletela, seveda na naš račun in s pomočjo Zapada, ker mu je uspelo, vriniti se v Atlantski pakt, evropsko vojsko in sprejeti Shumanov načrt. Torej misli izkoristiti te mednarodne organizacije za svoja imperialistična izsiljevanja in na žalost so mu nekateri politiki na Zapadu v tem pogledu tudi nasledili. To je zelo žalostna ugotovitev, zlasti glede zapadnih velesil, ker se z dopuščanjem takšnih potez De Gasperiju samo ustvarja novo žarišče mednarodnih napetosti v srcu Evrope.

Ne bomo tukaj govorili o odmevu v svetu in v Jugoslaviji o zadnjih italijanskih imperialističnih provokacijah, pač pa bi hoteli opozoriti zapadne velesile na nevarno igranje italijanskega imperializma in pa na njihov pristonek, da je do tega prišlo.

Ali se v Londonu ne spominjajo, kako je liberalna Italija leta 1915 mešetarila med centralnimi silami in zavezniki ter izsiljevala tako ene kakor druge, da bi svoje poželjive krempije raztegnila na ozemlja tujih narodov; konkretno pove-

dano na račun Slovanov? Ali so v Londonu in v Washingtonu pozabili, da je takrat Italija sklenila z Anglijo takozvani tajni londonski pakt samo zaradi tega, ker ji je ta pakt ponujal več ozemlja, kakor pa so bile takratne ponudbe Avstrije in Nemčije?

Na Zapadu bi se tudi morali zavediti, da se je Mussolinijeva fašistična Italija v zadnji vojni prav tako obnašala in se je pridružila Hitlerjevi Nemčiji šele v trenutku, ko so nacistične horde že preplavile skoraj vso Evropo. Takrat so bili v Rimu prepričani, da je Hitlerju zmaga že zagotovljena in da bo Italija samo hijsko sodelovala pri plenu. Tedanjih dogodkov se še danes zelo dobro spominja francoski narod, ko mu je Mussolini zabodel 1941 leta nož v hrbet, pa tudi Londončani ne bodo tako kmalu pozabili Mussolinijevih bombardiranj, ki so pomagali Hitlerjancem rušiti njihovo prestolnico.

Vsiljuje se nam torej ugotovitev, da se De Gasperijeva zunanja in notranja politika ni prav v ničemer menjala od liberalne in fašistične Italije ter jo lahko mirne duše o-

ve, ki jo ponuja voditelj jugoslovanskih narodov.

Vsak pošten človek na svetu mora priznati, da je postala De Gasperijeva Italija demokracična republika zgolj po imenu, da pa se miselnje ljudi, ki vodijo danes državo niti za dlako ne loči od miselnosti zadnjega italijanskega absolutista. Tudi trenutna italijanska vlada je — kakor Mussolini — impregnirana z namišljeno slavo in neminljivostjo Rima, ki si vse lasti in nekaznovano vse počenja ob nerazumljivi in nesmiselni zavezniški strpnosti napram fašističnim ostankom in glavo dvigajočemu neofašizmu. Posledice te zavezniške strpnosti so se takoj pokazale: antifašisti so se znašli v prav enakem položaju in s prav enakimi občutki kakor pred 22 leti.

Obsodba antifašistov v Lucci je tudi pokazala, da je italijansko sodstvo v službi italijanske iredente. Obsodba je bila izrečena v trenutku, ko italijanska vlada išče nove izvore za okrepitev obnove fašizma in gonje proti Jugoslaviji. Rimska vlada je proces v Lucci inscenirala z namenom, da bi razvila sovraštvo proti Jugoslaviji in njenim narodom. Ta proces je v neposredni zvezi s fašistično in iredentistično gonjo za Trst in njegov namen je bil, prikazati Jugoslavijo kot imperialistično državo, ki bi hotela zase celo Videm in najbrž še Milan. Vse to zelo jasno priča, da De Gasperijeva vlada ne izbira sredstev za doseg svojih umazanih ciljev, obenem pa nam je opomin, kaj moramo in smemo pričakovati od Italije, če bi se uresničil njen nenasilen pohlep po naši zemlji.

NA KRATKO

Pri upravnih volitvah v Angliji doživljajo konservativci iz dneva v dan nova razočaranja. Najnovejši podatki govorijo o novih laburističnih zmagah. Tako so laburisti prvič zmagali v grofiji Lancashire, kar je njihov najvažnejši uspeh poleg velike zmage v londonski grofiji.

Francoska narodna skupščina je v tork desetkrat glasovala o zaupnici Pinayevi vladi in pri vseh desetih glasovanjih je vlada dobila potrebno večino glasov. Pri najvažnejšem glasovanju — o načrtu za davčno amnestijo — je vlada dobila 259 glasov, 210 poslancev pa je glasovalo proti.

V Pan Mun Jomu pogajanja o vprašanju nadzorstva nad izvajanjem premirja še vedno niso rodila uspeha. Uradni predstavnik južnokorejske vlade je pred dnevi izjavil, da bi njegova vlada lahko postavila svoj veto pri sklenitvi premirja, če bi le-to bilo sklenjeno pod nečastnimi pogoji.

Kakor se je izvedelo, so se pogajanja med Anglijo in Egiptom razbila, ker se ni dalo zblizati stališč obeh strank. Tudi posredovanje ameriškega poslanca Jeffersona Cafferyja ni uspelo, čeprav si ameriška diplomacija prizadeva, da bi bili razgovori ponovno povzeti. Glavno oviro pri pogajanjih predstavlja sudansko vprašanje.

Poročajo, da se bosta Sirija ir Jordanija združili pod krono kralja Talala. Načrt sporazuma določa politično, vojaško in gospodarsko enotnost Sirije in Jordanije.

Sestava timske delegacije, ki bo morala proučiti francoske načrte za reformo v državi, povzroča ministrskemu predsedniku Baccouchu obilo preglavic. Zato se je odločil, posebej obravnavati sestavo vlade in posebej sestavo delegacije. Sestava nove vlade bi morala biti objavljena v sredo, vendar se do srede to ni zgodilo.

Angleški zunanji minister Eden je na nekem zborovanju izjavil, da se je nevarnost vojne zmanjšala. Po njegovem mnenju je večja pripravljenost za pogajanja, ki jo kaže Kremelj, posledica povečanja vojaške moči zahoda.

Dolgovi informbirojevskih držav Avstriji. Avstrijska zvezna trgovinska zbornica je zavzela odklonilno stališče nasproti gospodarski konferenci v Moskvi. Za svoje stališče navaja predvsem okolnost, da so vzhodne države v zaostanku glede dobav Avstriji. Poljska dolguje Avstriji 3.200.000 dolarjev, Češkoslovaška 1.500.000, Madžarska 1.600.000 in Bolgarija 1 milijon dolarjev. Rumunija ni dobavila Avstriji ne olja ne krme, ne žita, ne živine in ne mesa, kar bi bila morala storiti po trgovinski pogodbi.

pagandi in da bi se z nami zelo lahko sporazumelo, če bi se moglo otesti svojih izkoriščevalcev.

Tega se je zavedalo tudi v zadnji svetovni vojni, ko ga je Mussolinijev fašistični imperializem gnal na osvajanja v Abesinijo, Albanijo, Jugoslavijo in celo v Rusijo. Kakor hitro je Mussolini dobil po repu, se je množica italijanske vojske umikala s hitrimi koraki domov v svojo domovino preko Soče in s tem instinktivno potrdila, da Italija nima ničesar iskati s te strani Soče, v tako razpiti italijanissimi Veneziji Giulija, pa čeprav ji je fašizem 20 let vtepal to v glavo.

To niso potrdile samo italijanske množice, ki so bile prisiljene boriti se za veličino rimskega imperija, ampak celo fašistična vlada. Vsi Primorci v »italianissimi« Veneziji Giulija se še danes spominjajo ne glede na narodnost, da so jih fašistični biriči v zadnji vojni strpali v zloglasne »abbattiglione speciala«, kar je bil očiten dokaz, da naša zemlja ne pripada Italiji in da se tudi De Gasperijeva vlada danes ne more sklicevati na italijanstvo naše grude, če je pa sam njegov predhodnik z dejstvi dokazal, da Italija ni tukaj doma in da naše ljudstvo ne želi priti pod njeno oblast.

To naj si zapomni De Gasperi in vsi tisti, ki sanjajo, da bi se moglo mešetariti na naš račun; zlasti pa kominformisti, ki se sedaj tako vneto vlačita s fašisti v Vatikanom.

Kmetijska opravila v aprilu po snegu in burji

V naši prajšnji številki smo v članku »Po dežju...« podali kmetovalcem nekaj nasvetov in navodil v pripravi, da se bo vreme ustanovilo in da je dragoceni dež prinesel kmetu — garačo pravo majo iz neba. V naših predvidevanjih smo se zmotili. Burja, ki nam je v letošnji zimi bila precej prizanesljiva, se je hotela posloviti v času, ko je sadno drevje v cvetju.

Po tako kritični zimi, ki je povzročila sadjarskim rajonom bistriškega, postojnskega in sežanskega okraja toliko škode, je zapadel zopet sneg in zapela burja. Kmetje, ki so že pričeli v omenjenih okrajih voziti gnoj, orati njive in urejevati sadovnjake, so morali opustiti pomladanska dela. V Istrskem okrožju smo se v slabšem položaju. Slabo vreme je povzročilo precej škode ozveznemu sadnemu drevju. Na osveženi zemlji so se začeli bujno razvijati novi posevki jarih žitaric, lucerne, graha in krompirja. Burja je osušila zgornjo plast zemlje ter napravila trdo skorjo, ki oviira razvoj slabotnih rastlin. Pre- ti nevarnost, da se ne bo lucerna, ki je navadno sejemo zelo plitvo, dovolj ukoreninila. Pozebnost kritičen je položaj v bivših solinah. Kaj moramo ukreniti, da preprečimo to nevarnost? Posevke, ki so količkasti ukoreninjeni, moramo čimprej pobranati z lahko brano. Zelo dobro se je obneslo trosenje po deteljščih in jarih posevkih nasplošno, gnojenje s tenko plastjo prepe- relega komposta. Ta plast prepre- či razvoj skorje in izhlapevanje vlage. Slabotnim posevkom moramo pognojiti z dušičnimi hitro delujo- čimi gnojili (na 1 ha 80 do 100 gno-

jila). Znano je pravilo, naj se po- sušeno zemljišče narahlo zrahlja. V višjih predelih, kjer se žitarice niso še dovolj obrasle, je nujno potrebno brananje in tam, kjer je zaradi od- tavanja ledu nastala skorja, valjanje z valjarjem. Napovedati moramo neizprosno boj plevelnim rastlinam, ki so se zadnje dni zaradi zelo ugodnih podnebnih razmer razbo- hotile po njivah (to velja za istr- sko okrožje — posebno za obalni pas).

Se je čas, da pobranimo travni- ke in jih pognojimo s superfosfa- tom. Tudi na sadno drevje ne sme- mo pozabiti. To velja predvsem za mlado, po ledu poškodovano drevje. Drevesa moramo gnojiti in dobro okopati. Če rabimo razredčeno gnojnico (pol vode, pol gnojnice), moramo paziti, da pridejo redne snovi gnojila v stik z rastlinskimi koreninami in sicer z njihovimi skrajnimi koreninami. V ta na- men moramo izkopati luknje in v nje zlivamo razredčeno gnojnico (še boljše je, če je ta zboljšana s superfosfatom).

Ne smemo pozabiti na setev krm- ske pese. Pomankanje krmne na- mora pripraviti do tega, da bomo poizkusili pridelati v bodoče čim več krmne pese. Pesa je izvrstna kрма za govejo živino in prašče. Kravam mlekaricam nadomestuje pesa neobhodno potrebno zeleno krmno in pospešuje mlečnost.

Zadnje deževje je povzročilo za- stoj vode v nižjih legah. Ta voda preprečuje razvoj rastlin in onemo- goča, da se zemljišče pravočasno in pravilno obdela. Nikdar ne bo do- volj opozoril, da moramo čimprej očistiti odvodne kanale. Dr. J.

UVEDBA OBROČNEGA PLAČEVANJA ZA NABAVO BLAGA ŠIROKE POTROŠNJE

Svet za blagovni promet IOLO je izdal navodila, s katerimi se ure- ja način nabavljanja blaga široke potrošnje na obroke v trgovski mreži ter s tem omogoča potrošni- kom, da si lahko nabavijo pred- vsem one artikole, ki predstavljajo po svoji nabavni ceni in trajni vrednosti za potrošnika težje na- bavljive artikole.

Obročno plačevanje se uvaža za pohištvo vseh vrst in dele pohištva, za nabavo šivalnih strojev, dvo- koles, radijskih sprejemnikov, štedil- nikov, dalje za volneno blago vseh vrst, volneno konfekcijo, za pre- proge in podobno. Vse prednje ar- tikole si lahko potrošnik nabavi, kjer koli v trgovski mreži.

Potrošnik, ki namerava nabaviti blago, ki je navedeno zgoraj, na obroke, zaprosi na podlagi predra- čuna trgovskega podjetja, kjer na- merava nabaviti to blago, pri hra- nilnici, oziroma posojilnici, kjer ta obstoja, sicer pa na sedežu denar- nega zavoda, za posojilo. Prošnja mora vsebovati poleg podpisov dveh porokov tudi še potrdilo delodajal- ca, da je prosilec kreditno sposo- ben, prosilec pa se zavezuje porav- nati svoje obveznosti do kreditne- ga zavoda v določenem času. Za od- plačevanje se prosilec določi obrok, ki pa ne sme biti v nobenem pri- meru večji od tretjine mesečne pla- če. Posojilo za skupno pohištva in dele pohištva se odplačuje v obro- kih za obsto največ do treh let, nabava oostalega blaga, ki po svoji vrednosti ne predstavlja tako veli- kega izdatka, pa naj se odplača v doli enega, največ pa do dveh let.

Posojilnica bo po odčitvi poso-

jila nakazala trgovskemu podjetju kupnino v polnem znesku takoj, prosilec pa bo kreditnemu zavodu oziroma posojilnici vračal v dolo- čenih obrokih prejeto posojilo. Po- trebno pa je, da hranilnice in po- sojilnice ter denarni zavodi poslu- jejo hitreje in preprosteje, tako da bo dodeljevanje posojil čim eno- stavnejše. Končno naj odpadejo vsi zadržki, ki so doslej zavlačevali delo.

Na splošno lahko ugotovimo, da je prednji ukrep v namenu, da se izboljša nabava blaga za široko po- trošnjo, trajne vrednosti, velike važnosti in pomena za potrošnika. Pričakovati pa je tudi to, da se bo ta dejavnost od posojilnic in denar- nih zavodov prenesla v časom na

trgovska podjetja sama, da bodo ona dejala blago potrošniku po- listni uvidevnosti, zakar pa bodo morala predhodno pripraviti poseb- no službo, ki bo vodila posebno evidenco, kakor tudi poseben na- čin, kako bodo podjetja sama po- birala obroke, ugotavljala kreditno sposobnost in postopala pri podelje- vanju kredita prosilecem neposredno brez sodelovanja posojilnic ali de- narnih zavodov. Zato je primerne, da se delavski svet trgovskih po- djetij poglobno seznani s proble- mi obročnega plačevanja in po- sveti svojo skrb za prevzem tega odgovornega dela v podjetjih sa- mi.

Novi način obročnega plačevanja stopi v veljavo takoj.

Odredba o znižanih prodajnih cenah za industrijske izdelke, ki so namenjeni za kmetijstvo in ribištvo v Istrskem okrožju

Izvršilni odbor Istrskega okrožne- ga odbora je izdal odredbo o zni- žanih prodajnih cenah za industri- ske izdelke, ki so namenjeni za kme- tijstvo in ribištvo, obenem pa tudi navodilo, ki vsebuje seznam indu- strijskih izdelkov, potrebnih za kme- tijstvo in ribištvo, katere podo- kmetijska posestva ljudskih odbor- ov, okrajne zadružne zveze, kmeč- ke delovne zadruge, itd., lahko ku- povali po znižanih prodajnih cenah. Navodilo vsebuje za posamezne in- dustrijske izdelke tudi odstotek po- pusta, oziroma znižano prodajno ce- no, dalje postopek pri nabavljanju industrijskih izdelkov, potrebnih za kmetijstvo in ribištvo, primere, ka- ko se popust obračunava in pripom- bo, da stopi to navodilo v veljavo takoj istočasno z odredbo.

Kakor je v navodilu razvidno, se bodo koristnikom prodajali indu- strijski izdelki, ki so namenjeni za kmetijstvo in ribištvo, po nižjih ce- nah na dva načina:

- a) z že določeno nižjo ceno v maloprodajni ceni (gorivo, ma- zivo, sol) in
- b) na podlagi odstotkov popusta, ki bodo služili kot osnova za izračunavanje popusta. Goriva in mazivo bodo upravičenci

kupovali na podlagi bonov, ki jih je založil Svet za blagovni promet IOLO v sporazumu z Gospodarskim svetom IOLO. Boni za potrebe ribarstva so modre, za potrebe kmetijstva pa bele barve. Vse ostale iz- delke bodo upravičenci kupu- vali po znižanih cenah v ma- loprodajni trgovski mreži s po- sebnimi nakazili. Bone za na- bavo tekočega goriva in ma- ziva bodo razdeljevali okrajna ljudska odbora v Kopru in v Bu- jah, odgovorni referenti za ri- barstvo, oziroma kmetijstvo pri Gospodarskem svetu, preko mestnih in krajevnih ljudskih odborov, referenti za ribar- stvo in kmetijstvo. Tudi naka- zila za nabavo ostalih indu- strijskih izdelkov se bodo raz- deljevala na enak način.

Odredba Izvršilnega odbora Istr- skega okrožnega odbora o znižanih prodajnih cenah za industrijske iz- delke, ki so namenjeni za kmetij- stvo in ribištvo, bo velik doprinos k še hitrejšemu razvoju in napre- dku obeh gospodarskih panog v Istr- skem okrožju.

Jod in donosnost domačih živali

Najnovejša raziskovanja so ugo- tovlila, da so za normalni razvoj ži- valskega organizma nujno potrebne majhne količine joda. Mnoge bo- lezni, rast in slab razvoj živali ter porast živine na teži, posebno pa mlečnost krav in ovc je v mnogih primerih odvisna od majhnih koli- čin joda v krmu. Jod se sicer na- haja v vsaki krmu in zelo majhnih količinah, toda te zaloge se z iz- čipanjem zemlje vedno bolj krči- jo. Joda primanjkuje posebno tam, kjer se rastlinstvo ne gnoji z gno- jili, ki vsebujejo ta element. Živali, od katerih pričakujemo večje do- nosnosti, posebno v mleku, potre- bujejo določeno količino tega ele-

menta. Poskusi so dokazali, da se da jod nadomestiti umetnim jodom.

Raziskovalci so dognali, da vpliva jod v veliki meri na presnovo mi- neralnih snovi, ki se nahajajo v krmu (dušik, fosfor, kalcij, kalij). Tako je na primer bilo pri pre- hrani prašičev z žitaricami presno- vljeno brez dodatka joda 0,22 gr dušika, 0,24 gr fosforja in 0,41 gr kalcija. Z dodatkom joda je žival použila 0,78 gr dušika, 8,71 gr fos- forja in 0,52 gr kalcija.

Ameriški raziskovalci so dokaza- li, da je bilo za doseg 100 angle- škij funtov teže pri prašiču potrebo- no brez dodatka joda 199,76 kg krmne, medtem ko se je za doseg iste teže znižala količina krmne z uporabo joda na 174,79 kg krmne. Za doseg neke določene teže pri živini se skrajša čas, če se krmu doda nekaj joda.

Nad vse zanimiv je vpliv joda na mlečnost goveje živine. Vpliv joda na mlečnost pri poizkusih, ki jih je napravil dr. Kovačič v letu 1935 v gradu Radvanju pri Mariboru, so pokazali naslednje:

Z dodatkom joda v obliki »Bio- sola« preparata dnevnemu obroku krmne je mlečnost krav narasla za 30%. Krava »Krestas« je dala v le- tu 1935 13.793 kg mleka s 3,38 % maščobe, kar predstavlja povprečno 37,7 kg mleka na dan. Čeprav ta krava ni bila pripuščena celih 11 mesecev, se je obrežila pri prvem skoku.

Vpliv joda na donosnost živine in presnovo krmne proučuje tudi naš Zavod za pospeševanje gospodar- stva v Kopru. Raziskovanje gre v smeri izkoriščanja rastlinstva, bo- gatega na jodu, kot neposredno jod vsebujočo hrano za živali. Nekateri celo trdijo, da je jod, ki je biolo- ško vezan (jod v krmu), več vreden kot dodatni jod. Poizkusi na državnem posestvu na Bečražih pri Ljubljani po Kovačičevi metodi krmljenja z jodom pred telitvijo krav z morskimi algami (Fucus vir- soldes) iz koprkega zaliva so do- kazali, da se mlečnost krav dvigne z dodatkom joda vsebujoče krmne okrog 50%.

Zavod v Kopru namerava pro- učiti predvsem, v koliko bi se dala kрма, pridobljena iz zboljšanih zemljišč, ki so bila prej pod mor- jem, izkoriščati za dvig mlečnosti. Dokazano je, da je rastlinstvo na našem območju bogato na jodu (po- sebnost detelja in lucerna). Iz prak- tičnih poizkusov, ki jih imajo kme- tje pri krmljenju s senom, zlasti lucerno iz melioracijskih obmo-

skih zemljišč napram krmljenju z deteljo izven teh zemljišč, se da dognati, da je pri prvem krmljenju bila mlečnost za okrog 30% večja. Najbolj prepričevalen je bil poiz- kus, ki je bil izveden v letu 1951 na ovcah. Ovce, ki so prišle iz Br- kinov in Cicerije na zimsko in po- mladansko pašo, so se delno paše na zboljšanem zemljišču v Anka- ranu. Mlečnost teh ovc je bila za več kot 50% večja od ovc, ki so se paše pod enakimi pogoji v višjih predelih. Po izjavi ovčarjev, ki so pašli ovce ob morju, so bile te ovce bolj izčrpane kot ovce tistih čred, ki so se paše v višjih predelih. To dejstvo moramo predpisati močne- mu delovanju joda na izločanje mleka in s tem v zvezi na izkori- ščanje rezervne zaloge maščob in mesa pri ovcah. Iz tega sledi, da bi živina, ki se pase ob morju na me- lioracijskih predelih v primerih, da ji primanjkuje krmne, morala imeti dodatek močnatih krmil ali večje množine krmne. Poizkusi so vendar dokazali, da živali bolj izkoriščajo hranilne snovi v krmu, če uživajo krmno iz melioriranih predelov in da je hranilna vrednost te krmne mnogo večja od krmne enake kakovosti iz drugih predelov.

Drobni kmetijski nasveti

ZELENO GALICO uporabljamo predvsem za zatiranje plevela. Ple- vel na njivi uničimo, če njivo po- škropimo s 25 % raztopino zelene ga- lice. Najlaže uničimo plevel v prvi dobi njegovega razvoja — zgodaj v pomladi. Na 1000 kvadratnih metrov poročimo 80 litrov raztopine. Detelj- no predenico (cuscuta) uničimo, če poščropimo deteljišče na mestih, kjer se je pojavila predenica in to v ča- su, dokler še ta zajedajska rastlina ni v cvetju, z 18 % raztopino zelene ga- lice. Skropilo bo sicer ožgalo tudi deteljo, toda detelja bo kmalu prišla k sebi, predenica pa bo zatrla.

SULIKOL ali sumporol se pri nas uporablja že več let. Poizkusi na te- renu so dokazali, da lahko ta domač jugoslovanski preparat nadomesti žve- plo, ki ga moramo uvažati iz tujine. Sulikol raztopimo v vodi ali ga pa dodamo že pripravljeni bordski bro- zgi (modri galici za škropljenje proti perencpori). Na 100 litrov vode upo- rabimo 250 gr tega preparata. Če u- porabljamo sulikol v skupni mešici z bordsko brozgo, si prihranimo mno- go stroškov. S sulikolom lahko škro- pimo proti plesni jablke in vrtnic.

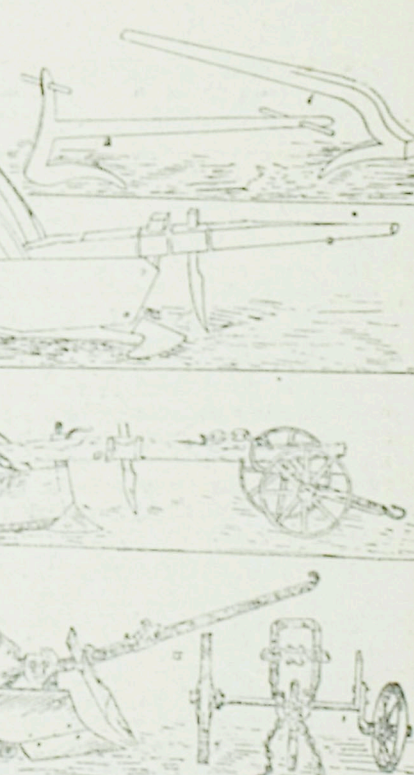
ZGODOVINA PLUGA

Zgodovina pluga se- ga daleč v preteklost človeštva. Poznajo ga stari Egipčani, Kitaj- ci in Japonci. Z nje- govo zgodovinsko pre- teklostjo je najtesneje povezan napredek v kmetijstvu. Lahko re- čemo, da je plug po- glavitno orodje kmeta. Naši predci pa niso uporabljali takih plu- gov, kakršne upora- bljamo danes. Takrat se niso poznali železa. Prvi plugi so bili le- seni in zelo enostavni. To so bila le nekoliko obdelana gozdna dre- vesa, namreč debele veje, ki so imele spo- daj neko rogovo, s katero so zemljo ne- koliko razlili, toliko, da so lahko zagrnil se- me. Prvočni plug so vlekli ljudje, ker ži- vna ni bila še vajena delu.

Tekom časa so polje- delci zboljšali drevesa, toda minila so tisoče- lja (v kmetijstvu se zelo počasi napreduje!), preden se je plug iz- boljšal do popolnosti, kakor ga dan- es izdelujejo tovarne.

Na žalost imamo še danes po ne- katerih krajih zelo zastarele pluge, ki slabo obračajo plasti zemlje. Tu- di pravih črtal (nožev), ki režejo brazde, še nimamo pri nekaterih plugih.

Dandanes imamo najrazličnejše vrste plugov, izdelani so za posa- mazne vrste zemlje in za posamez-

na opravila (za eno ali več brazd, traktorski plugi, obračalniki, ospal- nički, podzemni plugi-podirivači itd.).

Kakšne so značilnosti dobrega pluga?

1. Plug mora brazdo odrezati gladko in čisto in jo dobro obrniti.
2. Plug mora brazdo zdrobiti.
3. Plug mora biti zelo močan in enostaven ter mora biti tako ure- jen, da letko z njim orjemo globo- ko ali plitvo — ozko ali široko. Te- ža pluga se ravna po teži zemlje.

Naši kmečki pregovori

- »Na vsaki zemlji ne obrodi pšenica.«
- »Dvema pastirjema ukrade volk ov- co laže kakor enemu samemu.«
- »Ni: mlati prazne slame!«
- »Težka zima — težak snop.«
- »Zastoj je po toči obirati klasje.«

V KDZ Čezarji - Pobegi bodo še bolj skrbeli za razširitev svoje zadruge

Člani KDZ Čezarji-Pobegi so si na občnem zboru izvolili za majhnimi izjemni stani upravni odbor s tov. Jakominom na čelu. Kljub temu, da je lansko leto zaradi izrednih padavin delo na polju zastalo in so nekatere kulture trpele zaradi suše, so imeli v proizvodnji lepe uspehe. Pri pšenicah so dosegli 21 stotov na hektar, pri paradizniku 211 stotov, lucerne 66 stotov in grozdju 1,45 kg po trti. Tudi obno- ve vinogradov in sadovnjakov niso zanemarili ter so na novo preorali 5 hektarov, zasadili pa so tudi no- ve vinograde in sadovnjake.

Iz bilance je razvidno, da so 20% čistega dobička vložili v razne skla- de ter tako zagotovili nadaljnji raz- voj in krepitev zadruge. Ostali del čistega dohodka bodo razdelili med člane na osnovi opravljenih delov- nih dni in sicer 355 dni za enega. Zadrugniki zaupajo svojem upra- vnemu odboru, pozvali pa so ga, naj še bolj skrbí za utrditev in razši- ritev zadruge.

ašisti nam niti zraka in sonca niso privoščili

Eden izmed mnogih, ki ne bodo nikoli pozabili temnih in grenkih časov italijanske vladavine v naših krajih, je znaní protifašistični borec Ernest Vatovec. Se danes se dobro spominja, kako so fašisti napadli Murezzan, spominja se požigov slovenskih vasi, posebnost svoje vasi Čezarji. Leta 1929 je policija skupno z orožniki aretirala skoraj 100 zaveznih Slovencev v Loparju, Marezgah, Babičih, Borštu, Čezarjih, Pobjehih in drugih vajah. Koprski zapor so bili takrat premajhni, da bi sprejeli vse, ki so bili Italijanci napadli. V majhne celice so silili tudi po tri ali štiri ljudi. Ernest Vatovec in Rudolf Marečič sta dobila vsak svojo celico, toda takšno, kot dvajset let sploh ni bila v uporabi. Tema je smolnala po teh celicah ponosi in po dnevi, primanjkovalo je zraka in s

TAKO SO GORELE NASE DOMACIJE

stroja je kapljala voda. Niti zraka in svetlobe Italijani Slovincem niso privoščili...

Vsako uro, ne glede na to, če je bil dan ali noč, so stražniki odvedli tega ali onega na policijski oddelček. Tam so jih čakale nove adonizacije: pretepali so jih do onemoglosti in če to ni zadostovalo, so jim okopali noge v vreli vodi. Šest ali sedem mesecev so prebili aretirani Slovinci, med njimi Ernest Vatovec, v preiskovalnem zaporu.

ZANIMIVOSTI PO SVETU

EN MESEČ V SNEGU ZAKOPAN ŽIV IZKOPAN
V Meiringenu v Švici je lavina podrla hlev. Nekaj živine se je pri tem zadušilo in nekaj živali so rešili. Le o psu ni bilo sledu. Čez mesec dni pa so začuli iz kupa snega lavine lajanje in so psa živlega odkopali. Cel mesec je bil stisnjen v snegu k ball stame, kjer se ni mogel premikati in ni niti kar jedel.

FOTOGRAFIJE NA EMAILIRANIH KERAMIKAH

Nov dekorativni postopek ameriške industrije fotografskih proizvodov omogoča hitro in čisto produkcijo fotografij na emailiranih keramičnih površinah v beli, črni ali drugi barvi. Ni potrebna črna kamra, ampak le, navadna fotografska negativna figure, ki se reproducira.

HAGENBECK ZOPET DELUJE

Slavni Hagenbeckov živalski park in cirkus so v zadnji vojni bombe popolnoma uničili. Tudi njegov cirkus na Dunaju je zadela ista usoda. Tradicionalna žilavost že tretje generacije Hagenbeckov se zopet uveljavlja. Namerajo že v Švici s svojimi zvermi in človeškimi živalmi. Ni še deslet starega slija, toda je že na najboljši poti.

Seveda niti ure niso prespali v miru, zato so skrbeli strožniki. Po teh dolgih mesecih, ko bi sorodniki lahko govorili z njimi, so jih odpeljali v rimske zapore, kjer je bilo še slabše kot v koprskih. Ko je pretekel štirinajsti mesec, so jih odpeljali pred izredno sodišče v Rimu. Proces je trajal 3 dni. Prvo skupino obtožencev so dolžili 99 zločinov, o katerih pa nobeden ni imel pojma. Drugo skupino, ki je enako kot prva žela 7 Slovencev, pa so obtožili komunistične propagande, nabiralne akcije za rdečo pomoč in sodelovanja s KP. Sodba se je glasila: 3 do 20 let zapore. Štirideset dni po obsodbi so obtožence razdelili po raznih zaporih po Italiji: San Cigliano, Volterra, Firenze in drugi. V teh zaporih je bilo sicer nekoliko mirneje, toda režim je bil kljub vsemu strog, hra-

Amnestija mu je drugih šest let odpustila. Ko je mislil, da bo odšel vsaj za nekaj dni na svoj dom bila je že vojna. S seboj knuto zmešal iz zapora so ga fašisti prepeljali v koncentracijsko taborišče C. Po nekaj mesecih je bil preme-ljen v drugo taborišče in kmalu nato v tretje...

Zaradi lakote se pisma domačin, niso mogli prebrati

V taborniških so fašisti preskrbeli za še slabše življenje kot v zaporih. Hrana je bila izredno pčila, toliko da niso pomrli od lakote. Mineštra, ki so jo dobivali enkrat dnevno, je bila kot voda pri domačnem studencu. Človek bi lahko dejal: »Glejte, vodico, kako se blešči...«. Ob desetih dopoldne, ko je prišla pošta in z njo časopisi, in temeranci pogosto niso bili zmorni, da bi prebrali pisma domačin, kje šele časopis, čeprav jih je oboje zanimalo. Sitkost od gladu jim tega ni dovoljevala.

Toda kljub vsemu borbenosti ni zamrla, čeprav je bila surovost stražnikov in njihovih fašističnih poveljnikov zelo velika. Borci proti fašizmu so večkrat organizirali gladovne stavke. Največje nasilje je vladalo v zaporih Civitavecchia.

Ob razpadu Italije je uspelo tovarišu Vatovecu z 9 tovariši pobegniti iz taborišča. Desetorica je srečno prispela v Julijsko Krajinu in stopila v stike s partizanskimi enotami. Šele takrat je zasijala svoboda in zamenjala mrak in temo...

Omenimo naj še dve žrtvi: Vincenc Kojčanec iz Truskih in Ivan Marečič iz Loparja sta v zaporu umrla. Njima se pridružuje še brat Ernesta Vatoveca, ki so ga fašisti ubili pri Sv. Antonu, dalje mati njegove žene. A kje so še druge žrtve? Grobovi tujeje...

Se en grob je nekje, za katerega ne vemo. Nazarj Vatovec, ki je bil obsojen na 8 let zapore, počiva nekje v tuj zemlji. Verjetno so ga nemški fašisti pokončili v Grčiji, kjer si je skušal rešiti življenje z begom iz italijanskih fašističnih zaporov, a so ga Grki — kot druge begunce — internirali. Torej še en grob...

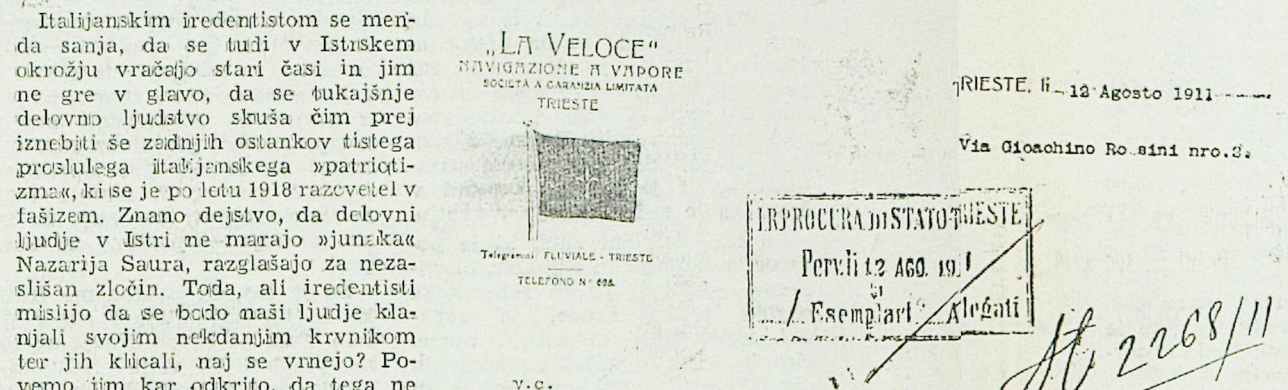
»PERCHE TUA MADRE NON IMPARA LINGUA ITALIANA?«

Reven istrski študent se je vrnil za počitnice domov iz Jugoslavije. To je bilo še v prvih letih italijanske okupacije. Štarsi so imeli gostilno in se tako lahko sina šofali, kajne? Vse istrski kmoti tega ni zmogli. Koliko strupenih besed je moral poržeti ubogi oče na račun študenta, ki je obiskoval šolo v Jugoslaviji. Pod gozdom, ki mu odvzamejo do voljenje za gostilno, se je moral po-zneje sin upisati na višjo italijansko šolo.

Bilo je vročega poletnega dne. Sin se je ravno kar povrnil s polja domov. Vseidel se je z materjo pred hišo na kamenito klop in pogovarjala sta se o težkem ekonomskem položaju doma in domovine. Neonoda mu se približala finančni in član družine milobe ter pravi: »Mili, nikar kar zabližkati oči, to siliš domem v njemu tujem jeziku. «Perché tua madre non impara lingua italiana?» (zakaj tvoja mati ne govori italijanščino?) nagovorijo oblast neč študenta. »Ti bi morala, neda-ljuje, vplivati na njo, da se priuči italijanske kulturne govorice, saj se vi Slovenci z lahkoto priuči-te našemu jeziku. Cimperj se boste odločili tem boljše bo za vas.«

Med študenta se ni nikoli priuči italijanski govorici. Ne zaradi tega, ker čna tega ni bila zmožna, temveč ker je govorila v jeziku, katerega so ji valjevali z namanom, da prazni na svoj narodni ponos.

NAZARIO SAURO zakrknjeni sovražnik SLOVENSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ilustriato signore
Procuratore di Stato,
Trieste.

«LA VELOCE»
NAVIGAZIONE A VAPORE
Faksimile Cosulichve (Kozuličeve) ovadbe Nazarija Saura

Faksimile Cosulichve (Kozuličeve) ovadbe Nazarija Saura

dva potniška pamnika, LAMPO, ki ga vodi kapetan Giacomo Ferrari ter S. GIUSTO, ki ga vodi kapetan Nazario Saura. Ob tej priliki je prišlo proti Nazariju Sauru do pravice demonstracije. Ko je ta opazil, da se je na pamnik LAMPO ukrcalo tudi nekaj Slovencev ter ga je po-jele zoro jezilo, da so se ljudje raz-volili z LAMPOM, je bruhnil iz njega divji bes. Po vsem pristani-šju se je slišalo njegovo kričanje: »Vi iz Lampa ste prodani šenci, vi

ste podležiti! Zadeva je bila kaj javna in govorci je drugega dne o njej tudi ves Trst. Mnogi gospodje iz Koprja, ki so bili na Lampa, so se očeno zgražali nad Saurovim pobalistvom, protestirali že na li-cu mesta ter takoj za tem proti njemu vložili tožbo na sodišču. Ta-koj po prihodu v Trst je kapetan LAMPA G. Ferrari javil incident ravnateljstvu svojega podjetja, to pa kmalu za tem državnemu tožil-cu (glej listino). Ravnateljstvo

OKRAJNO ODKUPNO PODJETJE

»RASTLINA GORICA« v Šempetru najboljše v Sloveniji

Medtem, ko po mnogih krajih Primorske, posebno po Tolminskem in Idrijskem sneg še priča o poslavl-jajočih se zim in se več ali manj uspešno upira vedno topljšemu soncu, na Gorickem še oveto mand-lij in po vrhovih dospeva prva spro-mladenska povrtnina — zeleni re-čič in zgodnja. Gorciška im-za obiskovalci istrjo pri nas najmilje-je podnebje in predstavlja zato ne-kakšno toplo gredo, ki v zgodnji spomlad, ko notranjost Slovenije se pokriva snežna odeja, s svojo zgodnjo zelenjavo zboljšuje prehra-no našemu delovnemu človeku. V teh krajih tudi najprej dozorj sad-je vseh vrst, posebno še češnj, bre-slave in grozdje. Zanj se zanimajo in ga kupujejo mnoge države posebno Severne in Severnozhodne Evrope.

Slovenski je kar stalni odjemalci prešli Svedi, Zvezdana Nemčiji, Avstriji, Švicarji, Angliči in drugi. Če v sezoni zgodnjih češnji takoj prve dni maja in potem skoraj ves mesec vozijo letala vsakodnevno de-lope in scene, toda lahko pokvaril-ma se v svoji stroki. Daleč najboljši v Sloveniji in eno najboljših v FLRJ je bilo opetovano postavljeno za vzgled drugim celo v biltnu zvez-ne vlade.

Z delom podjetja, oziroma njego-vih odkupovalcev morda niso bili ljudje na terenu, predvsem vino-gradniki v Brdih, vedno zadovolj-ali ter so nam o tem objavljali se-pisati. Dejstvo je, da so mora pod-jetje za svoje delo prejelo. Na omari stoji nekaj prehodna zastav-ica, danes pa trajna last delovnega kolektiva — visoko priznanje vlade LRS večkrat zaporedoma najbolj-šim v svoji stroki. Daleč najboljši v Sloveniji in eno najboljših v FLRJ je bilo opetovano postavljeno za vzgled drugim celo v biltnu zvez-ne vlade.

Odkupljene pridelke dobavljajo podjetje tudi v notranjost naše države, celo v Zagreb in še dalje. Pro-blemi, čigar prvovrstni pridelki pos-tajajo vedno bolj znani po svetu.

Taki pogostji so v Šempetru pri Go-rici narekovali ustanovitve odkup-nega podjetja, ki je preživljalo pod raznimi imeni različna obdobja oro-ga. Če bi podjetje odkupilo re-gimo češnje po 20 dinarjev kilo-gram, bi moral na primer v Ma-jtrbu ali Zag. biti potrošnik zanj dati 60 do 80 dinarjev, kar bo goto-

podjetja navaja, da je Sauru nesramno žalil potnike ter silil po-sadko ladje LAMPO, da zapusti svoje delovno mesto ter svoje ne-slanosti z besedami: »Porchi de sci-avi e anche il governo che ve pro-tege!« Kmalu za navedenim do-godkom so vložili tožbo proti Sau-ru: kapetan Giacomo Ferrari, Ma-rio Mioni, Remigio Fragiaco, Raimondo Sterco ter Giuseppe Luin. Slovence je bil le Luin iz Gabrovca, vsi ostali so bili Itali-jani. Kapetan Ferrari se je pri ob-tožbi Saura poslužil zlasti priče Pozzetta Filipa, pristaniškega pa-nika, doma iz Izole, ki je potrdil, da so izjave vseh tistih, ki Saura obtožujejo, točne. Nazario Sauru na sodišču prizna, da je uporabljal iz-raz uporoc d'un schiavo vinduc, skušal pa se je izmuzati s trditvijo, da ima njegov odgovorne poseben pomen, da je mislil na vladu v Trstu itd. Na procesu v Koprju je bil Nazario Sauru obsojen na 14 dni zapore ta na povračilo vseh sod-nih stroškov. Po procesu je vložil priziv ter 3 prošnje, da se mu iz-vršitev kazni odloži, če mu so ob-lasti ugodile ter končno še zni-žale kazen na 19 dni. Končno je bil ta prošnja sodišču dovolj in Sauru je moral odsediti kazen 10 dni (od tega 1 dan posta) med 3. —13. I. 1913. Za časa procesa proti Sauru je prišlo na dan, da je bil zaradi svojega sovinišma obsojen že leta 1910 na 25 kron glob in prav tako seveda, da je v svojih odnosih do delovnega ljudstva do-cela neznošen in tudi nasilen, čeprav je kasneje kot Italijan dezertiral iz avstrijske vojske.

Za časa prve svetovne vojne je Nazario Sauru pobegnil v Italijo, bil pozneje od Avstrije ujet ter avgusta 1916 obsojen na smrt. S tem je ta pustolovec zaključil svo-je kuriero. Italijanska fašistična vlada je razumela, da bi iz Saurovega spomenika v Koprju lahko kva-ovala škapalet, pa mu je zaradi te-ma postavila spomenik. Nabirati de-nar v Koprju ni kazalo, ker ljudje v mestu niso imeli Saura prava ni-je blizu. Tako se je italijanska vla-da odločila, da prejme nekatere do-12 avstrijskih čepov 420 mm iz Savudrija ter se na ta način po-ceni dokopljati do spomenika. Pozne-je se ta spomenik zbolel menda celo nacistične prijateljke Italije in spomenik je konal v muzeju. Za-

aktivno sindikalno podružnico. De-lavci imajo svoje splošno-izobraže-valne tečaje, uslužbenci pa strokov-ne. Kulturno življenje je precej ži-vhalno.

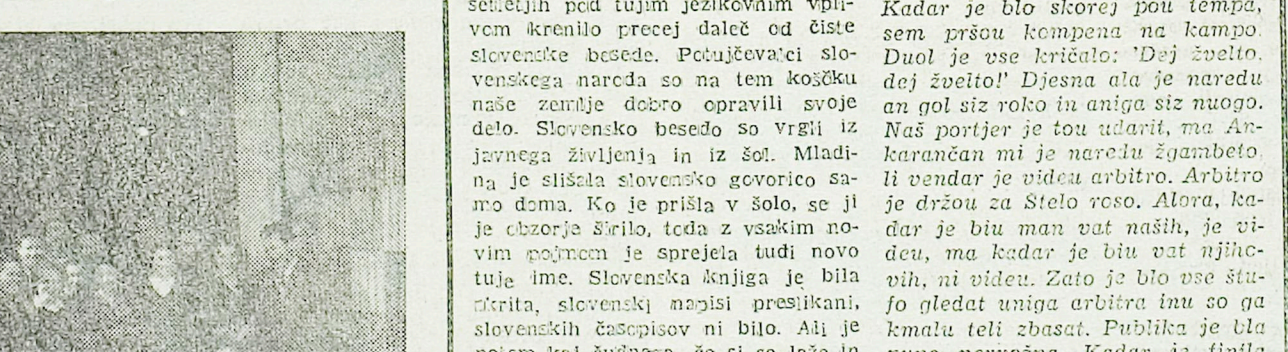
Pri svojem delu mora podjetje premagovati mnoge težkoče, najbolj pereč problem pa je vsekakor po-manjkanje nadarjenih delov in gum za avtomobile. Perfektno po-silovanje je predpogoj dobrih trgov-skih odnosov posebno z inozemst-vom, malomarnost in zmede pri dobavah pa jih večkrat pokvari. Tu ni opravičila. Tega se podjetje do-bro zaveda in se zato kar naprej bori za vsaj najnujnejšjo izpopolnje-tiv voznega parka. Odločujoči či-nitelji bodo vsekakor morali nekaj ukreniti.

Za slovo smo se še malo nasmaja-li, ko smo se pojavili s fotografskim aparatom na dvorišču. Kar hipoma je bil skupaj skoraj vse prisotni de-lovni kolektiv in že sem ga imel na filmu. Zdel pa mi svidenje v »Slo-venščini« Jadrana, pri delu pa obilo srce in uspeha za dobro vse naše skupnosti!

RB

15.
V vsakem jeziku so obročna na-renja najbolj oddaljena od knjižne-ga jezika. Kder govori knjižno slo-venščino, enako težko razume Pri-morac kakor Prekmurac; pa tudi ta dva se komaj pomenita. Primorsko narečje je posebno v zadnjih de-setletjih pod tujim jezikovnim vpli-vom krenilo precej daleč od čiste slovenščine besede. Petčutjevač slo-venskega naroda so na tem kosku naše zemlje dobro opravili svoje delo. Slovensko besedo so vrili iz javnega življenja in iz šol. Mlad-i je slišala slovensko govorico sa-mo doma. Ko je prišla v šolo, se ji je čezrno švilo, toda z vsakim no-vim pojmom je sprejela tudi novo-tvijo ime. Slovenska knjiga je bila čitirita, slovenski napisi preslikani, slovenski čepci so bili. Ati je potem kaj čudnega, če si se laže in hiteje izrazil z italijansko besedo tudi takrat, ko si govori v svojem jeziku?

In danes?
Slovensko besedo čepico vsespod. Zato bo naš namen, da svojo govorico očistimo tujih izrazov. Da pa to bodo misli o slovenski bese-di ostale same besede, pojdemo na delo! Zanimajo kar pri vsakdanjih pogovorih pa videli, kako brez potitve tujcem.

Mika Gros

MORSKI KONJICEK

To nenavadno bitje ima vrat in glavo kakor žrebiček, oprsje napeto kakor golob golščavec, rep zvrt ka-kor opica, vrh vsega pa spreminja barvo kakor kamelon. Očesi se mu obrnečata vsako zase tako, da eno preslika površino, medtem ko drugo lahko gleda proti dnu. Višek te fantastične zbirke pa je vreča, ki jo ima samec pod trebuhom kakor kenguru, iz katere se rode mladici.

Češki so to hudomušnost narave i-menovali hippocampus — konjska gosienica. Danes živi okoli štirideset vrst morskih konjčikov. Najmanjši ima približno 2 cm, največji pa do-seže tudi 30 cm. Najdemo jih v vseh toplih morjih.

Konjček je mojster v prikrivanju. Običajno je temno sive ali skoraj črne barve, v Indijskem oceanu, Sredozemlju in Jadrana pa je rož-nat, rumen, moder ali bel. V nevar-nosti se lepo pisani trokrajni konjček spreminja v temno rjavega tako, da ga ni mogoče ločiti od bližnjih skal. Konjčičke neke avstralske vrste ima nitke, da je videti kakor bi ušel iz trgovine pisanih trakov. Orožano rjav poganjki gledajo iz glave, te-leša in repa tako, da ga celo dober opazovalec zamenja z morskim ple-vlom.

Telo morskega konjčka je zava-ravano s trpežnim, pergamentu po-dobnim oklepom iz koščenih ploš-čice. Zaradi tega oklepa plava vedno pokonci, poganjajoč se dostojan-stveno z drobnim, rumeno obrobje-nim plavilom na hrbtu. Gibli so ravn-no kakor palica, naprej in nazaj, navzgor in navzdol s tem, da pre-mika to plavut tako hitro, da je skoraj ni mogoče opaziti. Dvoje prozornih plavuti ob vsaki strani glavičve mu vibrata kakor majhna griva, gibajo se neprestano v obli-ki sinhronizirane osmice.

Najhuše, kar se konjčičku lahko zvede, je da se je hotel od Sau-rovega »heretovstva« okoristiti se slednji njihov sorodnik ter od vla-de izsiljeval denar in prav zaradi tega je postalo ime Sauru v Koprju še bolj nepopularno.

Klpa Nazarija Saura ni več. Ta pripada preteklosti in vsem tistim, ki so sedeli kot pljavke na vrato-vih naših delovnih ljudi. S kipom je izginil eden od vidnih sledov italijanskega imperializma na tu-kajšnjem ozemlju. Naj Italijanski iredentisti le sanjarijo o vrnitvi preteklosti, toda naše delovno ljud-stvo bo vse poskuse zavrnilo in za to ima tudi dovolj moči.

SLOVENSKA BESEDA

Preteklo nedeljo je bila v Anka-ranu nogometna tekma. Igrali sta moštvi Jadrana in Rdeče zvezde. Ker je bila igra precej napeta, je vsakdo, ki ni bil tam, zamudil ve-liki užitek. Toda če si se zanimal, ti je marsikdo posrečel s poročil-om in svojim mnenjem.

Kadar je bilo skoraj pou tempa, sem pršu kempna na kampo. Duol je vse kričalo: »Dej žvelo, dej žvelo!« Dijena ala je naredu an gol siz roko in aniga siz nuogo. Nas portjer je tou udaril, na An-kanan vi je narodu izaneto karancan mi je narodu izaneto il vendar je videru arbitro il jezrou za Stelo vico. Alora, ka-dar je bio man vat naših, je vi-deu, ma kadar je bio vat njih-ovih, ni videru. Zato je bio ve Stu-firita, slovenski napis preslikani, slovenski čepci so bili. Ati je potem kaj čudnega, če si se laže in hiteje izrazil z italijansko besedo tudi takrat, ko si govori v svojem jeziku?

In danes?
Slovensko besedo čepico vsespod. Zato bo naš namen, da svojo govorico očistimo tujih izrazov. Da pa to bodo misli o slovenski bese-di ostale same besede, pojdemo na delo! Zanimajo kar pri vsakdanjih pogovorih pa videli, kako brez potitve tujcem.

VO MO NIHALO

Edgar Allan Poe (1809—1849) je eden najbolj-ših ameriških pesnikov in pisateljev 19. stoletja. Predno je zaslovel s svojimi književnimi deli, se je bavil s kritiko in nevarnostom. Societno sloves so mu prinesle njegove novele in povesti, o kon-cu bujno domišljijo, a obenem tudi z ostro dialektiko prinjala dogodke s temno in tragično vsebino. Njegova pesnitev »The Raven« (Krokar) je ena najlepših v ameriški književnosti.

Od dolgotrajnega smetnega boja sem bil vos bolan in izprdan do smrti. In ko so me končno odvezali in mi dovolili, da se usedem, sem čutil, da me zapušča zavest. Edino, kar sem se zaznaval nejasno s svojimi čuti, je bila obsodba, strašna smtna črta.

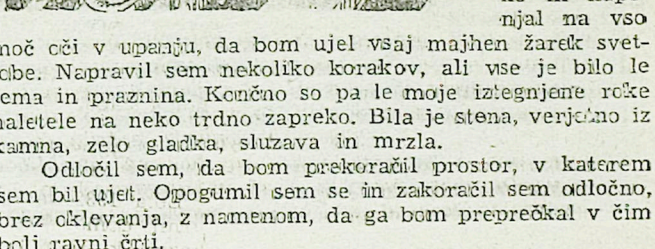
Pogreznul sem se v nezavest, vendar ne bi mogel reči, da sem izgubil svo zavest. Ne bom poskušal ugotavljati ali celo opskoval, koliko mi je je še ostalo, vem pa, da jo nisem docela izgubil.

Cutil sem, da ležim odvezan in vznak. Iztegnil sem roko, ki je padla na nekaj vlažnega in trdega. Bal sem se odprti oči, da bi pogledal predmete okoli sebe. Končno sem, z dirjavim občupom v srcu, naglo odprl oči.

In takrat so se moje najhuše misli uresničile. Obpa-jala me je črna tema večne noči. Priklusal sem si v spom-ni postopke inkvizicije ter sem s tega stališča skušal sklopiti o svojem dejanskem položaju.

Vedel sem, da so na smrt obsojeni navadno končali na gredah in ena od teh je zagorela prav tisto noč, ko sem jaz bil pred sodiščem. Mar naj jaz moram čakati na prihodnje žrtvovanje, ki naj bi prišlo na vrsto šele čez toliko mesecev? Uvidel sem takoj, da to ne more biti, kajti inkvizicija je zahtevala takojšnjo žrtvo.

Grozna misel mi je tedaj pogajala bl krvi v srce in nekaj časa sem zopet utonil v nečutnost. Ko sem se zavedel, sem se prž potvil na noge, tresoč se v vsakem vlaknu svojega telesa. Divje sem zamahnil z rokami na vse strani, nad seboj in okoli sebe. Občutil nisem ni-

sem stopil naprej z iz-tegnjeno ro-ko in nape-njal na vso moč oči v upanju, da bom ujel vsaj majhen žareček svet-loba. Napravil sem nekoliko korakov, ali vse je bilo le tema in praznina. Končno so pa le moje iztegnjene roke naletele na neko trdno zapreko. Bila je stena, verjetno iz kamna, zelo gladka, sluzava in mrzla.

Odločil sem, da bom prekoratil prostor, v katerem sem bil ujet. Opogumil sem se in zakoračil sem odločno, brez oklevanja, z namenom, da ga bom preprečkal v čim bolj ravni črti.

Napravil sem na ta način deset ali dvajset stopinj, ko se mi je pred očmi razlaganega roba obleke zapletel med nogami. Stal sem na njega in tudi padel na obraz. Iztegnil sem roko in drgetaje sem ugotovil, da sem padel na sam rob okroglega meja, katere obseg nisem mogel seveda v tistem hipu ugotoviti.

Tresoč se po vsem telesu, sem se tipaje splazil nazaj k steni, odločen, da raje tam poginem, kot da bi se izpo-stavil hipu grozotam jame.

V duševni stiski sem prebedel neskončno dolge ure: Končno sem pa vendarle zopet zadremal. Ko sem se pre-budil, sem našel pri sebi hloboč kruha in vre z vodo. Zgoda žejna me je mučila in izpraznil sem posodo na du-šek. V njej je pa morala biti opoči, kajti komaj sem popil, me je že obšla nezadržljiva zaspanost.

Globoč, kot smrt težak sem me je objel. Ko sem odprl oči, so predmeti okoli mene bili vidni. Tedaj sem tudi opazil tla ki so bila črna. V sredi je pa zijala okrogla jama, iz žrela katere sem se bil rešil.

Vse to sem jasno videl, čeprav z velikim naporom, kajti moje telesno stanje se je med snom močno spre-menilo. Ležal sem sedaj na hrbtu, iztegnjen na nekakšnem lesenem ograjdu, na katerega sem bil čvrsto privezan z dolgim jermenom, ki mi je pustil glavo in levo roko samo toliko svoboda, da sem lahko segel po hrano v glavnem pladenju, ki je bil poleg mene na tleh.

Z grozo sem opazil, da so od črne vrh z vodo. Pravim z grozo, kajti mučila me je bila, da je bil namen mojih sodnikov se povečati mojo žejno, kar je mogoče na pladenju bilo zelo ostro zažajeno. Ko sem potem pogledal kvistku, sem nadrečno opazoval strop svoje jube. Zdelo se mi je, da predstavlja neskončno podobno ogromnega nihala, tekega, kot ga vi-dimo na stariških urah. Gledejač naravnost nad seboj — kajti nemastilo so ga točno nad menoj — sem imel vtis, da se giblje. Trenutki opaznje sem bil o tem prepričan. Njegovo nihanje je bilo kratko in svedra počasno.

Lehen sem je vzbudil mojo pozornost in, ko sem se ozrl na tla, sam opazil nekoliko ogromnih nogav. Prišle so bile iz jame ki je zijala nadlež na moji desni strani. Prihajale so le iz nje v krdah, hiteč in s pčilganimi čem, privabljeni od vonja mesa.

Minute je minotelo pal ure ali pa cela ura, pruden sem vnovič pogledal kvistku. Kar sem tedaj zagledal, me je vznemirilo in iznenodilo. Nihali nihala so se podajšali skoraj za en meter. Vemnila mi je pa se najbolj ugo-tovitev, da se je nihalo bilo vidno spustilo.

Opazil sem tudi, da je njegov spodnji del tvoril pri-

(Nadčlanje na 8. strani)

IZ LJUDSKOPROSVETNEGA ŽIVLJENJA

»VESELI BOMBEK« V POSTOJNI

V nedeljo 30. marca t. l. je bila v Postojni premiera burke s pečjem v treh dejanjih »Veseli Bombek«. Dvorana je bila nabito polna, kar je moralo nastopajoče samo hrabriti, saj je pri polni udeležbi laže igrati. Igra, ki je združena s petjem, orkestrom in baletom, je ponavadi za društvene prilike težko vsestransko dobro pripraviti, kajti ni vsak dober pevec že s tem tudi dober igralec in obratno. Zelo izbiri komada bi se lahko precej govorilo. Smeh je pol zdravja, pravijo in res je tako, samo z dodatkom, da je to smeh res iz srca, ne pa posmeh smeju.

Anton Hledetu se režija ni povsem posrečila. Le nekateri liki so doognani in homogeni. Ponekod se jasno vidi režijska nedoslednost. Tudi scigra ansambla je ponekod šibka. Pevski vložki so bili pone-

kod slabo izvajani, zlasti krčmarjev sprev in zbor. Motilo je srobo gestikuliranje oziroma taktiranje v prizoru, ko Jelka poje s svojim zaročencem. Baletu ni bilo kaj očitati. Inscenacija je bila okusna, le osvetljava je bila slaba. Maske so bile dobro izdelane, le krčmar je bil bolj podoben peku.

Igralci so svoje vloge dobro rešili, nekateri (Bombek, Cecilija, Etelka itd.) so se prav dobro vživeli. Vsem pa se je več ali manj poznalo, da ne obvladajo teksta. Igra je bila v marsičem slabša od »Planinske rože« ali pa od »Treh vaških svetnikov«. Če bi s premiero nekoliko počakali, bi bil uspeh najbrž večji. Da je SKUD v svoj letošnji repertoar sprejel prav to burko, pomeni, da ne pozna dovolj zahtev svoje publike. Na drugi strani pa je treba dati priznanje, ker mu je sploh uspelo zbrati za sodelovanje toliko ljudi.

Sedeč po aplavzu je bila burka Postojnčanom všeč in bo gotovo doživela še dosti predstav. TP

Prosvetno delo na Škofijah ne spi

Prosvetno delo na Škofijah ne spi. Ze v mesecu novembru se je pričel večerni tečaj, katerega je posežalo 27 ljudi. Teme predavanj iz zgodovine, zemljepisa, slovenščine, zdravstva in gospodarstva so bile največ po želji obiskovalcev, kar je dvignilo zanimanje. — V februarju je bila ustanovljena ljudska knjižnica. Nabavljenih je bilo precejšnje število novih knjig, 40 pa jih je prispevala uprava šole, ki

je izločila vse leposlovne knjige iz učiteljske knjižnice.

Deluje tudi igralska družina, ki študira Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«. Igralci so mladi, vendar kažejo mnogo volje in veselja.

TINJAN. Tudi na Tinjanu so v januarju pričeli z izobraževalnim tečajem. Poseđa ga 20 ljudi. Igralska družina pa pripravlja Finžgarjevo dramo »Veriga«.

Delo ljudskih univerz na Goriškem

Samo kmetijski strokovnjaki so imeli letos že 100 predavanj.

Ljudske univerze so ustanovili na Goriškem že v vseh večjih sredstvih. V Novi Gorici, Sempetru, Ajdovščini, Vipavi in Kanalu. Čeprav je bila svoječasno najboljša ljudska univerza na Primorskem v Ajdovščini, to sedaj po samostojnem delu pod vodstvom ravnatelja nižje gimnazije Antona Božiča prekaša Ljudska univerza v Kanalu. Njihov odbor izbira taka predavanja, ki so vsakih 14 dni, da so si pridobili že stalen krog slušateljev. V zadnjem času so imeli predavanja o znamenitih možeh Kanalke doline. Poskrbeli so tudi za lastne predavatelje.

Te dni je predaval slovenski pisatelj Jože Pahor v Novi Gorici o Cankarju in njegovih delih, v Ajdovščini isti: »Kako sem pisal roman o Jurčiču« in v Vipavi: »Slovensko slovstvo in zgodovinski razvoj«. Povsod je bila velika udeležba z nad 150 slušatelji, a največja je bila v Vipavi. Predavatelj je imel sam veselje predavati in se je zelo pohvalno izrazil o udeležbi in pozornosti, s katero so Vipavci sledili predavanju. Poleg tega so imeli v zadnjem času v Vipavi tudi več poljudnih in kmetijskih predavanj o vinogradništvu. Pri tem jim pomagajo predavatelji iz Kmetijske šole Lože in kmetijski strokovnjaki iz Solkana. Pt.

ZAGA PRI BOVCU — V nedeljo je pri nas gostovala mladinska dramska družina iz Koritnice-Kala pri Bovcu, ki nas je razveselila z veseligr »Vdova Rošlinka«. Igralci so se precej dobro vživeli v svoje vloge, te izgovarjave je bila slaba. Vsekakor bi bil potreben skupni dober umetniški vodja, ki bi poleg drugega skrbel tudi za pravilno izgovarjavo slovenskega jezika. Janko Rot

Uspehi koroških prosvetnih društev

Ze od nekaj znana kulturno-prosvetna dejavnost Koroških Slovencev je vedno najbolj razgibana v zimskem času, ko so podeželski ljudje bolj prosti in svoj prosti čas radi izrabijo ob domačem, pristno slovenskem kulturnem razvedrilu. V tem je obsežena njihova tiha, a žilava in vztrajna borba, da ohranijo na Koroškem svežost in lepoto slovenskega jezika in ga ohranijo pred vsiljivim ponemčevanjem.

Tudi v času po prvi svetovni vojni so imeli Koroški Slovenci precej prosvetnih društev, ki so marljivo delala. Pod nacistično vladavo pa so bila ta društva razpuščena, že prej pa močno ovirana od šovinističnih pangermanskih elementov. Po končani drugi svetovni vojni pa so ta društva zopet oživela; ustanovljenih pa je bilo tudi večje število novih. Trda borba za obstoj in uveljavljanje slovenske besede ter za najosnovnejše manjšinske pravice, ki koroškim Slovincem kot narodu pripadajo, teče neomajno dalje.

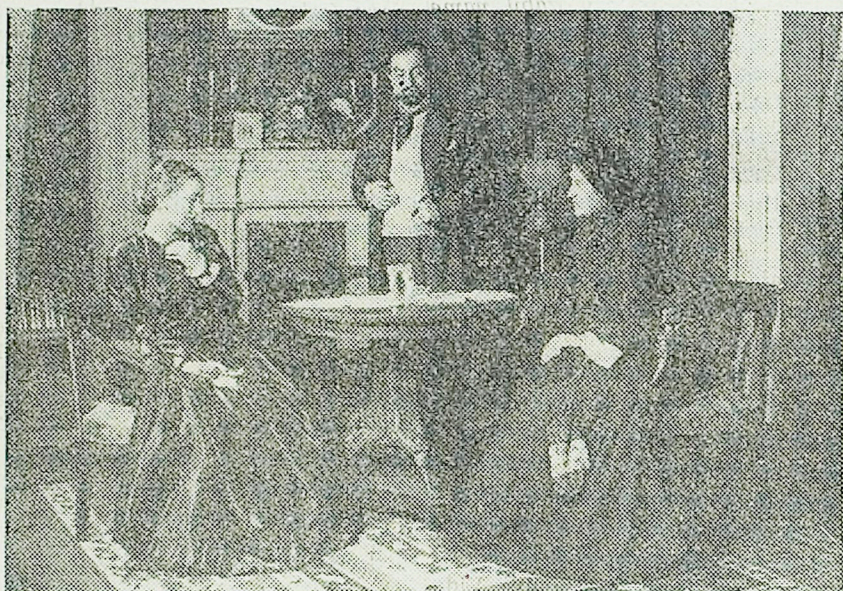
Tudi v pretekli zimi se je kulturno življenje na Koroškem zelo razvilo. Mnoga društva redno nastopajo doma in po vsej Koroški s pevskim, dramskim in glasbenim sporedom. Zelo agilna je na primer igralska skupina v Brnici, ki je v preteklih zimskih mesecih gostovala po mnogih koroških krajih z dobro naštudiranima igrama »Kadar se utrga oblak« in »Vrtinec«. Skupina je nastopila v Zahomzu, Bistrici, v Brnici, Mariji na Zilji, St. Jakobu v Rožu, v Vernbergu in nekaterih drugih koroških vaseh.

Pri St. Primožu je SPD »Danica« igralo z velikim uspehom domačo igro »Tri sestre«. Raven predstave sta posebno dvignila moški in mešani pevski zbor, ki sta zapela nekaj koroških in drugih narodnih pesmi. Slovenci v vseh krajih nimajo lastnih dvoran, zato morajo igrati večinoma v gostilniških sobah. V zadnjem času se je zelo razvilo tudi prosvetno društvo v Zelezni Kaplji, ki je že ponovno upri-

zorilo lepo igro »Rožmarin« v dvorani Narodnega doma v Dobri vasi. Kljub željam in prizadevanjem igre niso mogli ponoviti v Zelezni Kaplji, ker je Slovincem v Kapli v dvorani prepovedano nastopati, kajti dvorana je na razpolago le za nastope avstrijskih kulturnih društev.

Med najagilnejša društva spada »Danica« iz St. Vida, ki ima poleg moškega in ženskega pevskega zbora še igralsko družino in tamburaški zbor. To društvo zelo pogosto prireja razne kulturne prireditve. Pred vsako teh prireditev pa je še predavanje, s katerimi širijo obzorje Koroškim Slovincem.

To društvo ima tudi precej bogato knjižnico, ki je lepo in skrbno urejena in ima mnogo obiskovalcev. Izmed 800 prebivalcev St. Vida jih je kar 300 včlanjenih v društvo. K ohranitvi slovenskega jezika med mladino bo mnogo pripomogel tudi novi mladinski list »Mladi rod«, ki je nedavno začel izhajati v Celovcu. Izdajajo ga slovenski učitelji. Casopis je namenjen predvsem otrokom na dvojezičnih šolah, ki nimajo slovenskih učbenikov. Slovenci so z velikim veseljem sprejeli ta nov list, ki je zelo pester in lepo urejen. Prva številka je obsegala izbrane narodne pripovedke, pesmi in odlomke iz del slovenskih pisateljev. Koroški Slovenci imajo še več časopisov, revij, društev in organizacij, ki so v pretekli večini zelo aktivne in plodonosne v borbi proti potutčevanju. Enotnost v delu pa naravno ovirajo posamezni hujskadi, ki v službi tujih sil poizkušajo zavreči neizprosno borbo Koroških Slovencev za njihov obstoj. Imena teh ljudi lahko najdemo v knjigi »Belogradizem« in v seznamih izdajalcev, saj je jasno, da so izmetki našega naroda, ki so s krvavimi raskami pobegnili iz Jugoslavije, danes plačanci sovražnikov naše domovine, kakor so bili v dobi narodno osvobodilne borbe orodje fašističnega okupatorja.

SNG iz Trsta z velikim uspehom uprizorja James - Goetzovo Dedinjo

Naši učitelji študirajo

MAREZIGE — Takoj po končanih semestrskih počitnicah so se zbrali učitelji sektorja Marezige in se pogovorili o svojem bodočem delu. Sklenili so, da bodo vestno proučili gradivo pedagogskega kongresa na Bledu in pripravili tem v zvezi tudi nekaj predavanj po šolah.

Sestanki učiteljev našega sektorja so vedno zanimivi in mnogo se na njih naučimo. Tu smo namreč zbrani učitelji iz treh različnih učiteljskih ljubljanskega, portoroškega in iz italijanskih učiteljskih. Ker ima vsak svoje izkušnje, se lahko med seboj izpopolnjujemo in tudi kritično ocenimo posamezne pomanjkljivosti. Učiteljem, ki so obiskovali italijanska učiteljska, primanjkuje metodike in so po njihovih izjavah sodeč na naših sestankih v tem pogledu mnogo pridobili.

Do zdaj smo imeli sestanke že v Babicah, Marezigah, v prihodnjem tednu bodo še v Borštu, Truskah, Laberju in Hrvojah. Zelo nas zanima, kako delajo tudi druge sindikalne podružnice učiteljev, da bi lahko z izmenjavo izkušenj še bolj izpopolnili naše delo. Mimi Badorinec.

Mladi in stari se uče

TRSEK PRI GRACISCU — Na skrajnem koncu Slovenske Istre — na tromeju med Slovenijo, Hrvaško in Istrskim okrožjem stoji mala vasica Trsek. Čeprav je nekako odmaknjena od ostalega sveta, je bilo v njej letošnjo zimo živahno kulturno življenje. Ljudje v tej vasi, zlasti pa še mladina, imajo veliko željo za znanjem in napredkom.

Konec lanskega leta so osnovali večerni tečaj, ki je potekal v obliki predavanj, vsako predavanje pa je spremljalo še nekaj praktičnih vaj iz računstva in slovenščine. Prvi večer je prišlo v mali šolski razred 19 poslušalcev, potem pa je število stalno raslo. Včasih je bilo na tečaju tudi 30 ljudi, kar je vsekakor zadovoljivo število glede na to, da je v vasi le 31 posestev.

Kakšna so bila ta večerna predavanja in zakaj so jih ljudje tako radi poslušali? Glavna njihova značilnost je bila, da so bila preprosta in ljudem razumljiva. Bila so pa tudi skrbno pripravljena, kajti naših ljudi ne smeš razočarati, kadarkoli pričakujejo. Snov predavanj je bila poljudna — slovenska narodna pesem, Josip Jurčič — ljudski pisatelj, Turki v Sloveniji in Istri, življenje pračloveka, obdelovanje zemlje, gospodarstvi oris FLRJ, kako nastanejo padavine itd. Vsega skupaj je bilo 16 predavanj, ki so skupaj z diskusijo trajala navadno po dve uri.

Te dni smo naša predavanja zaključili z uspešno večerno prireditvijo.

Lutkovno gledališče

BOVEC. — Pri prosvetnem društvu so pred kratkim ustanovili lutkovno gledališče, kar je povzročilo mnogo veselja pri najmlajših, pa tudi pri odraslih. Kot prvo predstavo so z velikim uspehom uprizorili »Zogico marogico«.

Pobudo za ustanovitev lutkovnega gledališča je dal profesor Hinko Vilfan, na katerem pa zaenkrat tudi slovi ne vse delo. Prav bi bilo, da bi se za stvar zainteresirali vsi člani društva, kajti le tako bo imelo gledališče tudi v prihodnje lepe uspehe.

IZ SPOMINOV NAŠEGA IGRALCA V. BRATINE

(Nadaljevanje)

Precej sem že slišal o morskih deklicah, tudi naslikane sem že videl, pa le nisem mogel prav verjeti vanje. Tu pa imaš sedaj pred nosom pravo, živo morskoro deklico za solo činkve soldi!

Premagalo me je, tudi mene, nemernega Tomaža. Činkve soldi gor, činkve soldi dol, videti jo hočem, pa amen! In videl sem jo. Da bi mi ne bilo nikdar dano! Saj otrokom je bilo pravzaprav prepovedano, toda kjer je grešnik, tam je tudi zapeljivec, ki pomaga v greh. Nekdo me je vzel takorekoč pod svoja krila in že smo bili v šotoru.

Dolgo je trajalo, preden se je odgurnila za precej visoko ograjo umazana zavesa. Slovesno je zahteval »signore direttore« popoln mir. Kaj zgledata? Colnu podobno korito, iz njega pa se steza v čudno srajco ovit zgornji del ženskega telesa. Iz drugega konca korita štrli spodnji del, ribji rep. Vsi osupli upiramo očmi v to čudno prikazano. Kar se mekdo zakrohoče: »Saj to je tista babica, ki je prej grala zunaj pri vodnjaku.«

»A zato smo morali tako dolgo čakati?« se oglasi drugi. Tretji pa že plane čez ograjo, potegne rep iz korita — krehot, hrup, zmeda, dirindaj — in prava, živa morska deklica se pogrezne v globočino morja ...

Tako mi je umetnik iz južne dežele za solo činkve soldi prodal toliko sleparije, da me že vse življenje spremlja kot mračen simbol.

Vrtljak se je bil privrtel tudi v Idrijo. Privrtel se je z vsem razkošjem, ki ga premore tako podjetje. Bil je silno visok in ves v zastavicah. Na dolgih, v večernem soncu bleščečih se verigah pa so viseli pritrjeni lepo oblikovani sedeži, zabajobi se v vetru. Iz polkoma so vrele čudovite, nebeški godbi podobne melodije, in mlada dekleta so v svojih rožnatih krilih kar drčala po zraku. Fantje so krillili za njimi z rokami, da bi jih ujeli,

in vse je vriskalo od veselja in sreče ... Videti je bilo, da nimajo nobene teže in da bodo zdaj zdaj poleteli med oblake kot metulji v pomladnem vetru ...

V meni je vse drgetalo. Pa kaj bi, revež, dvakrat, trikrat sem se peljal in že je bila prazna moja blagajna. Zdaj sem začel opazovati, premišljam in opazovati, kako, na kak način doseže vrtljak to blazno vrtenje? Od kod se neki jemlje ta skrivnostna sila, ko ni bilo videti nikjer nobenega stroja?

Kmalu sem dognal. Pod vrtiljakovo streho je bil skrit prostor in tam so zakamufilirali »gonilno silo«. Osem do deset fantov so razvrstili med rebra ostrešja kot galjote na ladji in za vsako peto turo se je galjot peljal enkrat zastoj. Kaj, ko

bi tui jaz poskusil? Toda konkurenca je velika, jaz pa majhen. Pa so me vendarle začuda naglo sprejeli med se, da sem ob njihovih plečih preskušal svoje moči.

Godba je zaigrala, spodaj v areni je završalo, mi smo pritisnili, tla pod nami so se zazibala in že smo odjadrali. In čim bolj so oni tam spodaj vriskali, tem bolj smo mi pritisnili in se z njimi vred nasmajali na teh razburkanih valovih doživljanja. Zdaj mi je jasno: ne gora, ne elektrika, tudi ne toliko živa telesa, marveč ogenj navdušenja je gнал to vaskelo ladjo iz puste vsekdanjosti v lepše dežele ... Ustvarili smo pogoj, da so se ljudje veselili življenja. In to je poglavitno!

(Nadaljevanje prihodnjič)

JAMA IN NIHALO

(Nadaljevanje s 7. strani)

blizno čevljev dolg polmesec iz sijajnega jekla in čigar spodnji rob je bil po vsem videzu kot britva ostro nabrušen.

Nobenega dvoma ni bilo več o tem, kakšno usodo mi je meniška iznajdljivost v mučenju pripravljala. Sedniki inkvizicije so bili zvedeli, da sem odčrnil jama, ki je podobna poklu in za katero so ljudje govorili, da je bila njihova največja kazen.

Gibanje nihala je šlo v pravokotni smeri na moje iztegnjeno telo. Spoznal sem, da je bila naloga polmeseca, da zveže v moje telo na srčni strani. Lezel je nenehno navzdol, vse niže in niže. Samo se tri palke od mojih prs je nihalo. Moje oči so z drhtenjem neizrecnega čbupa spremljale njegovo nihaje. In tedaj sem, prvič po tolikih urah ali morda tudi dnevih, začel misliti.

Trup in udi so mi bili tesno z vezni povezani vsespovod, razen v erti uničevalnega polmeseca. V neposredni bližini nizkega ogrodka, na katerem sem ležal, je že več ur dobesedno vse mrgolelo od podgan.

Bile so divje, drzne in požrešne. S svojimi rdečimi očmi so boljčale vame, kot da čakajo samo na mojo neigibnost, da bi se potem zagnale na svoj plen. »Na kakšno hrano,« sem pomislil, »so se bile navadile v jami?«

Požrle so, kljub vsem mojim naporom, da bi jim to preprečil, vse kar je bilo na plačnu, razen malega ostanka. Z drobeli mastnega in začinenega mesa, ki so še ostali, sem dobro nadgrnil vezi, kjer koli sem jih mogel doseči. Nato sem potegnil roko s tal ter obležal mirno, z zadržano sapo. Nisem zaman računal na njihovo požrešnost.

Ko so opazile, da sem obležal neigibno sta ena ali dve od najdrzejših skočili na ogrodje in začeli voljati okoli vrvi. To je bil znak za splošen napad. V novih krutih so hitele od jame. Izmičajoč se udarcem nihala, so si živo dale opravka z namaščeniimi vezmi. Mrgolele so po meni v vedno večjih tropah. Neizrekljiv gnus mi je polnil grudi. Občutil sem pa jasno, da vezi popuščajo in sem končno vedel, da sem svoboden.

VENEC PESMI

Zivel je nekoč in še živi pesnik, pevec in muzikant, Trubadur po imenu. Imel je mlado ženo Bereniko. Živega sija njenih oči in neizmerne dobrote njenega srca bi ne izmeril z višino ozvezdja, ne z globino morja. Lepoti in dobroti bi živel oba naprej in naprej skozi prelepo življenje. Pa so udrili od vseh strani čez mejo sovražniki v

deželo in pobijali očete, matere, otroke. Trubadur in Berenika sta odšla z junaki na gore, da so z njih vsak dan planili v doline, napadali sovražnike in reševali ljudstvo. Trubadur je borcem skladal boje pesmi, Berenika je ranjenim, hladila rane. Negovala je ranjene kot bi mati negovala bolnega otroka. Ljubili so jo bolj kot ljubi žejni jelen hladno studenčnico, bolj kot ljubi cvetje roso, in prepevali so ji pesmi, ki jih je zložil njen mož Trubadur.

Nek dan so na samotni jasi ujeli sovražniki Bereniko in jo zaklali sredi gozdnega jase. Kri njene srca je pordečila cvetje na trati, je napojila zemljo pod cvetjem. Trubadur je našel mrtvo ženo sredi trate. Ni se niti nasmešnil, niti zajčkal. Pokopal je ženo pod samotnim hrastom. Naprej je prepeval boje pesmi in hodil z junaki v boj.

Pobiti so bili sovražniki in osvobodjena dežela. Junaki so se vrnili na svoje domove, med njimi tudi Trubadur. Ni se smejal, niti ni jo-

kal, čeprav ni imel ne očeta, ne matere, ne brata, ne sestre, ne žene, ne otroka; ni se smejal, niti ni jokal, ko je bil sam, ko je pisal pesmi noč in dan, ko je stopil h klavirju in pesmi odel v melodije. Vsak mesec pa je vzel kitaro v naročje in romal od mesta do mesta, od vasi do vasi. Zbiral je očete in matere, mladce in mladenke in otroke ter prepeval vsakemu po čustvih in željah. Če je videl, da bi se radi smejali, je zapel take, da je samo veselje planilo v srca; če je spoznal, da bi se radi jokali, je zapel tako, da je težka žalost zasijala vsem iz oči. Pri tem se je tudi sam smejal in jokal, kakor je pač bolj ugajalo poslušalcem.

Ko pa je bil sam, ni bilo nebo nad njim tako modro ali sinje kot drugim ljudem; sivo, pusto in svimenčeno je viselo nebo nad njim. Vrtinice na vrhu niso bile tako rdeče kot drugim ljudem — težke in mutve so bile zanj njihove barve. Studenčki mu niso prišepetavali bajnih pravljic; njihove besede so bile zanj brez življenja. Kot neme sence so mu bile veje dreves, kot bivališča mrtvih lukk hiše, ki so jih zidali ljudje, kot pusta jed češnje in jabolka, kot prazne misli metulji, ki so plavali nad tratami. Vsem je pesnil, godel in prepeval. Vsi so ga slavili in ljubili. Cutil je to in videl je to in sam bi delal rad z njimi, ko so vedno više gradili hiše, ko so bele steze speljavali po širnih vrtovih, ko so rajali v rdečih sobanah, ko so se ljubili, ženili in rodili otroke. Vsem je pesnil, sam sebi ni znal pesniti, vsem je godel, sam sebi ni znal s strun pričarati godbe, vsem je prepeval, sam sebi ni znal zapeti.

Križanko iz 13. številke »Slovenskega Jadrana« so pravilno rešili: Petrič Vojko iz Semečele, Stipančič Ersilija iz Strunjana, Stule Antonija iz Strunjana, Ciglič Marjan iz Ajdovščine, Ivan Bergoč iz Oreha, Veljak Gracijela iz Strunjana, Bolčič Stela iz Strunjana in Božena Zadnik iz Skočjana. Izžrebani so bili: Ivan Bergoč iz Oreha, Božena Zadnik iz Skočjana in Stipančič Ersilija iz Strunjana. V kratkem bodo prejeli lepe knjižice v nagrado. No, ljubi ugankarji, danes je spet na vrsti križanka. Stric Miha je že strašno radoveden in čaka na vaše rešitve! Vse skupaj vas prav lepo pozdravlja

stric Miha.

PIONIRSKA

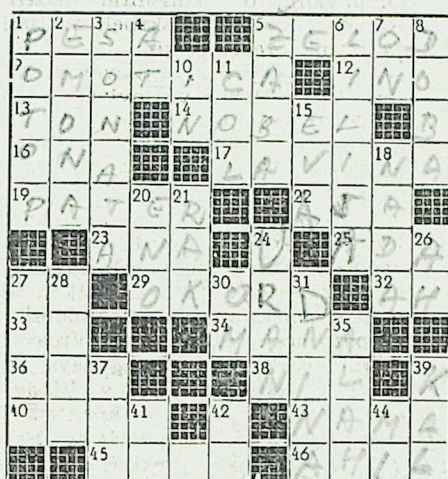
Mi pionirji borci smo Tita, mladi smo res, a komu to mar? Puške smo vzeli in se zakleti, da nam ne bo več tujec vladar!

Res so nam roke drobne in nežne, v prsih pa bije nam hrabro srce; črni fašisti, rjavi nacisti in vsi gardisti nas se boje!

Koder se vije naša zastava, spremlja jo zvesto naše srce; saj smo vsi pravi, zvesti otroci naše slovenske svete zemlje.

(Pesem nam je poslala v objavo Hervalin Suzana, učenka II. razreda osnovne šole v Škofljah.)

ZA BISTRE GLAVE

Vodoravno: 1. vrsta sočivja, 5. hrastov plod, 9. bolezensko stanje, 12. stari veznik, 13. zvok, 14. iznajditelj dinamita, 16. osebni zaimek, 17. plaz, 19. oče (latinsko), 22. pomanjševalno za spi, 23. žensko ime, 25. žensko ime, 27. osebni zaimek, 29. Glasbeni izraz, 32. vzdih, 33. vas pri Ljubljani, 34. čudežna hrana v svetopisemskih zgodbah, 36. počasi gori, 38. reka v Afriki, 40. zelenica v puščavi, 43. kratka za narodni magazin, 45. najmanjši delec molekule, 46. gnski junak z ranljivo peto.

Navpično: 1. velika poplava, 2. rimsko ime za Ljubljano, 3. oblika glasbene kompozicije, 4. narobe kazalni zaimek, 5. žival, ki živi v mlakah, 6. cvetica, 7. osebni zaimek, 8. čas, 10. veznik, 11. kraj pri Vipavi, 15. žensko ime, 18. upanje — pričakovanje, 20. glavni števniki, 21. vodna žival, 22. dragocena ruda, 26. vzdih, 27. voditelj Jugoslavije, 28. sivalna potrebščina, 30. električna merilna enota (fonet.), 31. dnevna plača, 35. turški bog, 37. žensko ime, 39. brstenje, 41. dve črki iz besede klatiti, 42. glej 30, navpično, 44. osebni zaimek.

Tomaž Salamun,
IV. r. osn. šole, Koper.

PIONIRJI! STRIC MIHA ČAKA
NA VASE RESITVE!

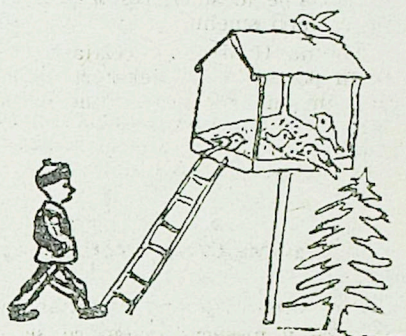

mładi pišejo...

Ali videl sem, da stric Miha drži obljubo. Ko nas je obiskal velik sneg, sem se spomnil ubogih ptičkov, kako si iščejo hrano. Pošiljam Ti pesmico in sliko, kako je treba skrbeti za uboge ptičice. Lepo Te pozdravlja

Sergij Turk,
uč. II. b razr. osn. šole,
Postojna.

Ptički pozimi

Zalostno snežinke
naletujejo,
drobne ptičke v snegu
pa zmrzujejo.

Mraz in glad obenem
oj, to je hudo!
Dajte nam drobtinice,
prosimo lepo!

Dragi stric Miha!
Gotovo ste slišali, da vsi kraji pomagajo Tolmincem. Tudi mi smo se odločili, da jim pomagamo. V »Domu kulture« smo imeli akademijo. Dobili smo 3436 dinarjev. Ta znesek smo dali na banko »Pomoč Tolmincem«. Gotovo bodo veseli, da smo jim tudi mi pionirji iz osnovne šole v Postojni pomagali v njihovi veliki nesreči. Pozdravlja Te

Suzana Hrvatin,
uč. II. razr. osn. šole,
Škofije.

Dragi stric Miha!
Mislim sem, da si pozabil name.

...stric Miha odgovarja

Ljuba Suzana!
»Vsi mi vse za znanost pionirjev!« Prav imaš, Ljuba Suzana! Tega se morajo zavedati tudi vsi pionirji in pionirke ter po svojih močeh pomagati, da se to gesto uresniči. In kaj je njihova prva dolžnost? Učiti se morajo, veliko učiti, da bodo nekoč, ko bodo odrasli, postali koristni člani človeške družbe in naše nove skupnosti. Pa še kaj se oglasi, Suzana! Tvoje pismo bo stricu Mihi vedno dobrodošlo!

Draga Vida!
Seveda sem slišal, Ljuba Vida. In prav vesel me, da se je tako veliko število pionirjev udeležilo te plemenite zbiralne akcije. Nikoli vam Tolminci ne bodo tega pozabili in ko bodo izvedeli, da so jim pomagali tudi pionirji iz Postojne, se vas bodo vedno z ljubeznijo spominjali. Pa še kaj se oglasi, Ljuba Vida!

Ljubi Sergij!
Da sem Te pozabil! Nak, Sergij, tega pa že ne! Saj sva vendar že stara znanca! Toda saj sam veš, kako je: veliko pisem čaka, da pride na vrsto. Tvoja pesmica mi je bila zelo všeč, zato sem jo tudi objavil. In risbico tudi, kakor vidiš. No, pa še kaj se oglasi, Sergij! Vse skupaj prav lepo pozdravlja stric Miha.

RESITEV KRIZANKE

Vodoravno: zaspane, ra, I. T. (Ivan Tavčar.) pet. okovana, Ostržek da, ga, čredo, la, So (Bernard Shaw), oje, poletje.

Navpično: zrno, aa, preverjenje, ni, Etna, po, ta, kosača, Njegos, cd, ka, lep, oče, ol, et.

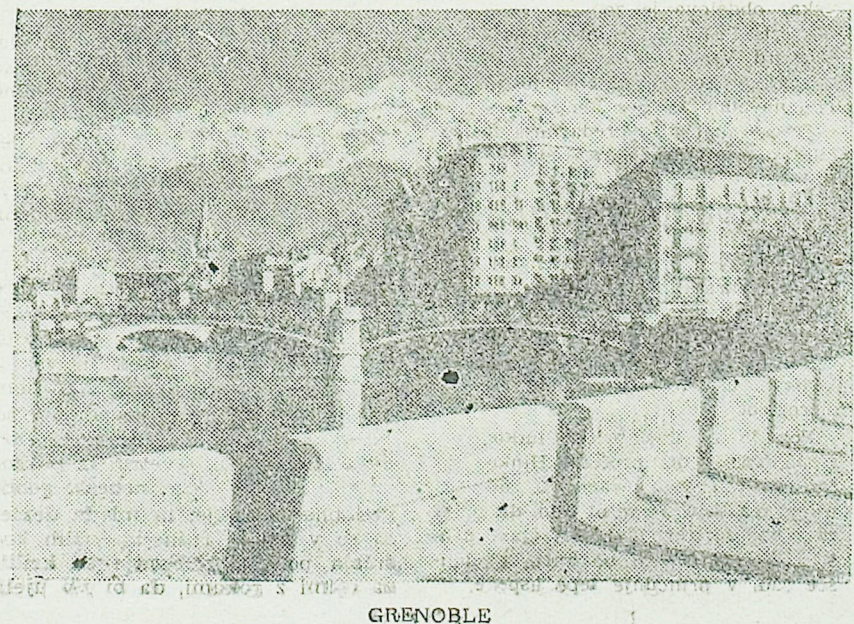
Vtisi iz Grenobla

Francoska vlada je razpisala 20 stipendij za Jugoslovane, profesorje francoskega jezika, da se izpopolnijo v jeziku in francoski literaturi. Ko so bile opravljene razne formalnosti, potrebne in nepotrebne, smo se 11. junija v Ljubljani Slovenci pridružili profesorjem iz ostalih republik. Edino Hrvatov še ni bilo, ker niso dobili pravočasno italijanskega vizuma. Hrvati so potem prišli za nami dan kasneje. Vsega skupaj nas je bilo 18 (dvema niso dali polnega dovoljenja) in sicer trije Slovenci, štirje Hrvati, sedem Sabov, dve Makedonki in po eden iz Črne gore ter Bosne. Ko smo prekorčili mejo, nas je doletela že prva neprijetnost. Kolegica iz Makedonije je oddala našim carinikom skupno s hranilno knjižico še vozni listek, tako da je morala ostati v Tržiču (Monfalcone), da pričaka vozne karte ki so veljale tudi za povratek. Z nami je sedel v kupeju tudi neki Dunajčan, draguljar po poklicu, ki je bil pri nas na oddihu. Komaj smo prekorčili mejo, je že spremenil svojo barvo. Prvo njegovo vprašanje je bilo, če se sploh še mislimo vrniti. Nato je pa začel obširno govoriti o draginji, češ da si ni mogel ničesar

privoščiti. Malo debelo smo gledali, ko je dejal, da je komaj izhajal, imel je namreč na razpolago samo 120.000 din za tri tedne. Na naše vprašanje, odkod toliko denarja, je dejal, da je prodal samo štiri ročne ure, ki jih je bil prej kupil za malenkost v Švici. Videlo se je, da svoje trgovske »zilice« ni mogel krotiti niti na letnem oddihu. Nekje pri Padovi je naš oddelek zapustil in videli smo ga na hodniku mešetariti z nekimi zgovornimi Italijani. Toda nočem se zadrževati s takimi in podobnimi epizodami, kajti čas je zlato zame in za bralce. V Grenoble, cilj našega potovanja, smo prišli naslednjega dne okrog 13. ure. Ker je imel vlak nekaj zamude, nas ni nihče čakal na postaji. Prvi vtisi so bili skrajno neukodni, kajti postajna poslopja so vsa zanemarljiva in črna od dima in saj, vendar nas je pogled na visoke gore, ki obdajajo Grenoble, kmalu potolažil, češ mesto s tako lepo okolico ne more biti neprijetno. In res se v tem nismo varali.

Grenoble je mesto z okoli 120.000 prebivalci, leži sredi francoskih Alp in je glavno mesto francoske pokrajine Dauphinéje. Se istega dne smo stopili v stike z univerzo

v Grenoblu, kjer so vsako leto raznovrstni počitniški tečaji za tujce. 1895 je bil prvi tečaj. Grenoble je pomembno študentsko mesto z zelo staro univerzo, svoj sloves si je mesto dobilo prav zaradi zelo velikega števila tujcev, ki se vsako leto udeležujejo teh tečajev. Direktor tečajev je bil univerzitetni profesor Caraccio, Korzičan po rodu, izredno prijazen in temperamenten gospod. Na univerzi predava zgodovino francoske književnosti in

GRENOBLE

je zlasti dober poznavalec Henryja Beyla-Stendhala, po rodu iz Grenobla. Napisal in izdal je že več knjig o Stendhalu. Caraccio nam je obrazložil vsi potek tečajev. Tečaji so trojni: normalni tečaj (cours normal), ki obsega fonetiko, semantiko, francosko slovnico, trgovsko korespondenco, kompozicije, razlagi tekstov, francosko literaturo in prevajanje; intenzivni tečaj (cours intensif) z zgodovino in konverzациjo ter tako imenovani

cours de litterature et civilisation. Slednji je bil najpestrejši, saj smo poslušali predavanja iz raznovrstnih področij. Za ilustracijo naj navedem nekaj naslovov predavanj: Etape francoske verzifikacije, Grška mitologija v sodobni francoski dramatik, Pascal, Romanska skulptura, Gotska umetnost, Picasso, Francoska društva na predvečer revolucije, Skozi francoske province, Napoleonska legenda, Politični nazori Stendhala, Slikarstvo po impresionizmu, Debussy, Ravel, Francoska zunanja politika v XX. stoletju, Sartre itd. Ze naslovi sami kažejo na zanimivost predavanj; dodati moram, da so bila skoraj vsa predavanja s skioptičnimi slikami ali s filmi, predavanja iz glasbe pa spremljana z izvajalnimi pianisti, violinisti in pevci. Nekaj novega so bila za nas predavanja v cerkvi — Zgodovino orglarske umetnosti so namreč razlagali v katedrali, kjer so lahko spremljali razlago z orgljanjem. Našeta predavanja so bila od vseh tečajev najbolj obiskana, saj se je vsaki predavalnica kar trla od množice slušateljev. Zanimiv prizor je bil med odmori, kajti videl si lahko v dvorani zastopnike 50 narodnosti: Američane, Kitajce, Japonce, Indijce, Črnce vseh odtenkov in dežel, Arabce, Tunkce itd., predstavnike skoraj vseh evropskih narodov, razen onih iz komunističnih držav.

(Se nadaljuje)

ČUDNE PRIGODE BEPA KARBIDA

Z Mrakom po brzinah. Zakaj mu pravijo Karbid in kako se je menih spremenil v brinj

Ali ste že kdaj slišali o Bepu Karbidu? Gotovo se niste, zato pa vam bom povedal kako prigradbo iz njegovega življenja. Skušal bom biti pravičen in resničen. Če pa bodo rekli tisti, ki ga poznajo iz vsakdanjega življenja, da ni vse res, oziroma da ni bilo do potankosti tako, kot pišem, jim moram povedati, da sem mlad in da Bepa nisem poznal, ko je bil mlad in je uganjal svoje norčije, kot jih uganjamo mi še dandanes. Ponekod pa sem kaj dočel, toda le kaj malega, ne da bi spremenilo bistva dogodkov. Toda končno, kdo pa je bil z Bepom, da je videl vedno, kaj je on počemal? Se dobro je, da je sam povedal za svoje pustolovščine, čeprav je marsikatero stvar zamolčal. Končno pa tudi samega sebe zaničevati ni prav. Tega, mislim, se je Bepo držal tudi tisti večer, ko nam je pravil o svojih prigodah.

Da bi nam v zimskih večerih prej minil čas, smo se zbirali pri Tonci Rampinki. Po navadi je prišel tudi Bepo, ki ga je privabilo predvsem vino, pa tudi prijetna toplota, ki je vela okoli ognjišča. Ko mu je Tonca ponudila bokal, se mu je hitro razvezal jezik. Takrat je prisedel bliže k ognjišču in kaj govoril, s popečkom pa je brskal po ognju. Kadar mu je Toncin refošk zlezel v glavo, je tudi o sebi kaj povedal. To nas je najbolj zanimalo. Znal pa je tudi prijetno pripovedovati in zanimanje je ustvarjalo tudi njegova glava, ki je kinkala nad ognjiščem kot črna svetilka, kadar jo maje veter.

»Začelose je tako,« je dejal in pogledal v dimnik, nad katerim je kot ranjena zver zavijala burja, »da sem moral nesti mleko k Anci Bajtarjevi na Križišče, ko me je za vasjo zagrabil neka čudna sila in vlekla s seboj. Bil je gotovo Mrak, zakaj zvečer nosi ljudi proč samo Mrak. Lohel sem, kot da bi imel krila. Vre poln mleka sem vedno držal v roki in niti kaplja se mi ni razlila. Mrak me je nesele doli k potoku, nato pa nad Metovo brzino, tja pod Grinčevac prav nad tisto jaso v Blaževem gozdu. Tam me je Mrak ustavil in poslušal, da sem obvisel v zraku. Pod mano pa so zborovali volkodlaki in »štrige«. Videl sem tudi rajnega Ninčca, o katerem pravijo, da je bil volkodlak. On je pravzaprav povlečeval tej družini krvosesov, ki hodijo ponoči skozi ključavnice sesat kri mladim fantom in dekletom. Veste, da sem se bal, da me ne bi Mrak spustil med te krvosese. Lasje so mi štrleli kot jezeve bodice. Toda Mrak se je najbrž premislil in me ponesel v druge kraje, ki se jih ne spominjam. Vem samo to, da sem bil jutraj šele ob štirih na Križišču in Anca je že naložila osla, da bi gnala mleko v Koper, ko sem ji še jaz prinesel svoj zapoznani vrč. Potem sem šel domov in mati mi je rekla, da so me prejšnji večer iskali, ker me ni bilo domov. Vidite, tako se je končala moja zgodba toda pozneje nisem šel nikdar več po Zdravimarij ven, dokler nisem izpolnil osemnajsetega leta, ko Mrak ne premoti starejših ljudi.«

Tako je končal svojo prvo zgodbo in umolknil. Okoli ognjišča je za nekaj trenutkov nastala tišina. Slišali smo le enakomerno prasketanje ognja in divje tuljenje razbesne burje. Potem je Tonca pretrgala tišino in ponudila Bepu bokal: »Kar pij, Bepo! Pa še kaj povej, da bo prej čas minil!«

Bepo je bil zdaj kar dobre volje, zato si ni dal dvakrat reči. Čeprav je že vse svoje prihode povedal morda že stokrat, bi jih povedal še stokrat za dober požirek.

»Vam bom pa povedal ono, ki se mi je zgodila na Maliji s Petrolejem. Blažem od nekega opasila. Petrolejši so mu dejali, ker je njegova mati nosila petrolej po hišah prodajalec, je Bepo spel začel. Za hip se je ustavil, da se je odkašljaj, nato pa nadaljeval:

»Takrat sem imel nekaj nad dvajset let, Blaž pa nekaj manj. To pa ni nič dalo, da ne bi postala prijatelj in skupaj hodila izbirat dekleta po okoliških vaseh. Pravzaprav sva hotela na Maliji takrat pokazati, da tudi midva živiva, da

bi se dekleta tudi na naju obrnila, čeprav sva dosegla nasprotno. Ko sva prišla na plesišče, sva bila precej nabreskana in sva se zavrtela nekaj plesov. Ko pa je trobentač zabobal in hotel napovedati, da volijo ženske, je Blaž zbral trenutno tišino in zaklical:

»Jaz sem Blaž Petrolejši!«

Ko je on utihnil, sem jaz takoj povzel za njim in zavpil na vso sapo:

»Jaz pa Bepo Karbid!«

In tako sva tisti večer postala najbolj znana plesalca. Tudi na kančejših opasilih na Maliji in po drugih vaseh so naju poznali le za Petrolejša in Karbida, dve osnovni kmečki gorivi. Kadar je na plesišču ugasnila luč, so takoj dejali,

da sta kriva Karbid in Petrolejši, ki nočeta prav goreti. Zato pa mi še danes ljudje pravijo Karbid, čeprav je moje ime Bepo Hrvojin. In zdaj, ko veste, zakaj sem Karbid, mislim, da bo dovolj nocoj, ker se mi je jezik osušil in ne morem več govoriti. Tako je Bepo dekončal tudi svojo drugo pripoved vendar Tonca je vedela, kaj je treba storiti, zato je stekla v klet, in spet prinesla poln bokal ter ga ponudila najprej Bepu.

Bepo je spustil po grlu polovico vsebine iz bokala, navrgel na ogenj še dračja in polen ter pogledal v dimnik. Ko smo ga prosili, naj še kaj pove, je radevolje ugodil naši želji. Poznalo se mu je, da ga ima precej pod kapo, ker je v pripovedovanju svoje tretje zgodbe postal čustven. Pripovedovati jo je začel nekako takole:

»Nad Cepinjami je pihala hudičeva burja, ko sem se vračal iz Gažona, kjer sem bil na dnini. Čeprav sem bil nabreskan kot čep, me je vendar zabilo do kosti. Tudi na morju tam ob Piranu je moralo biti vražje; zakaj, videl sem, da so plesale sem ter tja po razburkanih valovih modre luči. Bile so najbrž tovarne banke, ki jih je burja zvečer zalozila na morju. Pa tudi po okoliških gmajnah je bilo nekaj črnega, skrivnostnega. Psi po maslinah so boleče tulili, da mi je njihov lajež segel do mozga. Ubogim živincem je bilo najbrž mraz kot mani. Pravzaprav je bila tista noč zelo čudna, ker se je zgodil meni čuden dogodek, ki vam ga bom zdaj povedal.

Motiko, zavito v obutek, sem kot po navadi obelil na ramo. Sam pa sem se lovil po cesti od jarka do jarka kot barka, ki je prepuščena valovom. Vendar do Cepinjam sem srečno prispel. Da bi se vsaj malo ogrel, sem hotel prižgati čik, ki sem ga imel v žepu. Ko pa sem brskal po žepih, nisem našel niti ene vžigalnice. Ustavil sem se in pomislil, ali bi šel v bližnjo Janezovo hišico in pri domačih povprašal za ogenj, toda oni so najbrž spali, zato se mi ni dalo jih buditi. Pogledal sem in videl, da se kraj pona zibljeta dve postavi. Sklanjali sta se druga k drugi, kot da si hočeta nekaj povedati. Ker sta bili v črno oblečeni, se mi je zdelo, da sta najbrž dva zapoznala koprška kapu-

inarja, ki sta tiste čase po vaseh beračila. Pa sem ju hotel poprositi, da mi prižgata čik. Stopil sem do nju in ju v slabi laščini vprašal za ogenj. Nista odgovorila. Sprva sem mislil, da je burja preglušila moj glas, toda ko sem ju še nekajkrat vprašal in mi capina nista hotela odgovoriti, sem dvignil motiko in mahnil po bližnjem z vso močjo. Toda jo! Motika se je vgreznila v veliko postavo in me potegnila s seboj. Z obrazom sem telebnil vanjo kot poln sod. Bodlo me je kot trnje in takoj sem si bil na jasnem, da kapucin ne more imeti tako bodicaste brade. Skušal sem se osvoboditi objema čudne postave. A bolj ko sem to poskušal, bolj me je bodilo in kmalu sem bil

tako popraskan, da mi je tudi vino začelo lesti iz glave. Takrat sem spoznal, da je bil čudni kapucin le bodičav brinj, kakršnih je tam gor po Cepinju mnogo. Obšel me je srd, da sem se tako hudo premotil.

ŠAH

Kako matiramo z lvcem in skakačem

Marsikateremu med vami se je že pripetilo, da je ob koncu partije, ko je ostal s premočjo lovca in skakača proti golemu kralju olajšano vzdihnil: »To mi zadostuje za zmago — partija je teoretično dobljena!« V istem trenutku pa se mu je porodila moreča skrb: kako matirati? Da, mat z lvcem in skakačem ni enostavna stvar in nič naj vam ne bo nerodno, če tega še ne znate. Celotno neki znani mojster je moral na mednarodnem turnirju remizirati, ker ni znal uveljaviti svoje premoči.

Mat z lvcem in skakačem je možen le, če nasprotnikovega kralja potisnemo v kot, ki je iste barve kakor lovec. Torej če imamo belopoljnega lovca bo mat možen le na a8 in h1, če imamo črnopoljnega pa na a1 in h8. Matne pozicije bi bile naslednje: Crni: Ka8, Beli: Kb6, Sa6, Le4, ali Crni: Kb8, Beli: Kb6, Lb7, Sa6. Seveda so možne tudi druge matne pozicije v kotu in ob robu deske, vendar do teh ne pridemo forsirano. V najbolj neugodni poziciji potrebujemo za mat z lvcem in skakačem 34 potez.

Postavimo sedaj na šahovnico naslednjo pozicijo in poskusimo matirati črnega kralja: Beli: Ka5, Sa1, Lh5, Crni: Kc5. To je ena najbolj neugodnih pozicij, saj potrebujemo za mat celih 33 potez, seveda če upoštevamo najboljše odgovore črnega. Naš prvi cilj je potiskati kralja proti robu šahovnice, zato bomo na prvo potezo črnega 1... Kc6 odgovorili 2. Sb3, na 1... Kc4 pa 2. Lf7+. Obe potezi vodita do približno istih variant. Ostanimo pri prvi 2... Kd6, 3. Kb5, Kd5, 4. Lf7+, Kc5 (Možne so seveda tudi razne druge poteze vendar je važno, da si zapomnimo glavno: vse tri naše figure, to je kralj, lovec in skakač morajo skladno delovati in sistematično zapirati vsa polja, skozi

Z nekaj zamahi sem jezno posekal oba navidezna meniha, da me ne bi še drugič napeljala. In še dandanes, ko grem mimo tistega mesta, se razjezim, ko pomislim na mojo čudno prigodo.

Tako je Bepo končal svojo prigodo in segel po bokalu ter ga dobro nagnil. Nato si je z rokavi obrisal ustnice in nas vprašujoče pogledal, če se mu čudimo in če nam je bila všeč njegova povest. Pohvalili smo ga, da bi tudi romane za silo skrpal, če bi le hotel. Na te besede je bil najbolj ponosen.

Potem smo šli spat, a jaz sem še v postelji mislil, da bi se dalo to napisati. Napisal sem, a bojim se, da bodo rekli tisti, ki Bepa poznajo, da sem marsikaj spremenil. Prepričan sem, da je bolje tako, ker drugače bi se Bepo jazil, saj dandanes ne verjame več v strahove, ampak ve, da mu je vino zakrivilo tiste privide. S tem pa sem hotel povedati, da ljudem, ki ne pijejo čez mero, se ne bo brin spremenil v meniha in tudi Mrak jih ne bo nikdar nosil po brzinah.

Bepo nas je zapustil. Dejal je, da ga je začelo trgati v kosteh in zato da mora v posteljo. Zadrževali ga nismo, ker smo vedeli, da res trpi večnih peklenjske muke. Tudi predtako zimo je ležal nekaj tednov zaradi revmatizma in tudi voda se mu je ustavila. Toda pred nekaj dnevi sem ga srečal vsega čilega z motiko na rami, ko je šel na polje.

Ko je tisti večer Bepo odšel, smo drugi odšli še vedno pri ognjišču in se pogovarjali pozno v noč. Največ smo govorili o Bepu, Tone Zupan nam je pravil o stvarih, ki nam jih je Bepo zamolčal. Morda je kaj dočel, toda je že tako na svetu, da se iz malega naredi veliko. Nekatere stvari so bile resnične, ker se jih tudi jaz spominjam. Saj sem bil takrat vaški pobal in sem Bepu nagašal, kadar se ga je natreskal. Zupan nam je pravil, kako je Bepo postal prometni policaj po zaslugi vina. Ko so šestindesetega leta hodili naši ljudje zahtevati skupno svoje pravice v Trst in Koper, so prihajali na podeželje kamioni, da bi ljudi prevažali na namenjena mesta. Vsi kamioni, ki so brzeli v notranjost koprškega okraja, so šli čez Križišče, kjer je pijani Bepo urejal promet po svoji volji. Postavil se je z razprostrtimi rokami na sredo ceste in kamioni so morali iti po Bepovih navodilih skoraj vsi v Smarje in Koštabono, kjer ni bilo skoraj nič več ljudstva.

Toda, ko so se kamioni vrnili, so vsi soferji vzrožili in Bepo je moral odnesti svoje pote po bližnjih stazah čimdalje od Križišča. Tako se je končala tudi njegova slava prometnega policaja.

Bolj znan pa je Bepo po načinu, kako črpa nafto iz sodov. Saj bi se Angleži v Perziji poslužili njegovega izuma, če bi le vedeli zanj in Perzijci ne bi mogli delati Angležem več nobenih preglavic. Kadar je Bepo ježen, gre, če le more, ponavadi pod sod in odpre svoja usta ter spusti vino iz pipe, da mu teče naravnost v grlo. Ko ga ima dovolj, zapusti klet iz se povrne šele takrat, ko je gorivo v žledocu pošlo in ne poganja več motorja. Ko je bil Bepo od neki taki priliki bolj nafigknjen kot po navadi, so mu vaški pobalini živali vodo v hlačne žepe in potem si morete misliti, česa so ga ljudje dolžili, čeprav pokrivem.

Se mnogo nam je tisti večer povedal Tone in tudi ostali, ki so kaj vedeli o njem, a vsega si nisem zapisal, ker me bo Bepo odslej imel na piki. Seveda, če mu boste povedali in bo tako zvedel, da sem jaz o njem pisal. Končno pa, zakaj naj bi se jazil, ko je Bepov po naših vaseh precej? Saj poznate Toneta Beka iz Smarj? To vam je prava pivska duša. A o njem naj Smarčani kaj povedo, ker ga od bližje poznajo. Morda poznate tudi Čeblička iz Pomjane? To je tisti, ki je pred dvema leti padel v sod godlje ali mfeč, kakor mi temu po domače pravimo. Takrat je dejal zadružnikom, ki so ga potegnili vsega prepojenega iz sode, da se mu je končno izpolnila vinska želja. Toda mislim, da Čebliček še od daleč ne dosega Tone Baka, ki stoji še višje kot Bepo Karbid.

Povedal vam bom še eno zanimivost, ki je nisem slišal tisti večer pri Tonci Rampinki, ampak so mi jo povedali oni pisarji, ki vodijo evidenco o vinu, čeprav sem prepričan, da ga tudi sami pijejo. Ti pisarji so namreč ugotovili, da popijejo Smarčani in okoliščani svako leto največ vina. Kar 250 litrov pride na vsakega Smarčana, pa čeprav je tudi dojenček, a to vendar nič ne de, da ne bi starejši spili tudi njihovega dela. Tako, da ga spi je skoraj vsak dorezal Smarčan kar cel sod v enem letu. To bi bilo približno dva litra na dan. Pa naj premislijo oni, ki niti dva litra vode ne spijejo na dan, kaj še, da bi toliko vina spili.

Bento Pribac

katera nam bi se utegnil izmuzniti nasprotnikov kralj.

5. Ke5, Kf6, 6. Le4, Ke5, 7. Sd2, Kf4, 8. Kd6, Kf5, 9. Ld3+, Kf6, 10. Sf3, Kf7, 11. Ke5! Kg7 (na 11. ... Ke7 sledi 12. Le4) 12. Sg5, Kg8!, 13. Kf6, Kf8, 14. Sf7, Kg8 (To pozicijo si dobro zapomnite, kajti do nje ni tako težko priti. Težja je naloga, ki nas čaka sedaj, 40 je potiskanje nasprotnikovega kralja proti belemu kotu) 15. Lf5, Kf8, 16. Lh7! Ke8, 17. Se5, Kd8, (To je boljše kakor 17. ... Kf8, 18. Sd7+, Ke8, 19. Ke6, Kd8, 20. Kd6, Ke8, 21. Lg6+, Kd8, 22. Se5, Ke8, 23. Ld3, Kd8, 24. Lb5, Ke8, 25. Ld7+, Kb8, 26. Ke6, Ka7, 27. Ke7, Ka8, 28. Kb6, Kb8, 29. Sa6+, Ka8, 30. Le6 mat) 18. Ke6 (Dobro je tudi 18. Le4, kar pripelje do istih variant) 18. ... Ke7, 19. Sd7, Kb7, 20. Ld3, Ke6, 21. La6, Ke7, 22. Lb5, Kd3, 23. Sb6, Ke7, 24. Sd5+, Kd8, 25. Kd6, Ke8, 26. Ke7, Kb7, 27. Kd7, Ke8, 28. La6, Ka7, 29. Le8, Kb8, 30. Se7, Ka7, 31. Ke7, Ka8, 32. Lb7+, (ne 32. Sc6?? pat) 32. ... Ka7, 33. Se6 (Se8) mat.

Predvsem je važno, da si zapomnite poteze pri potiskanju kralja ob robu šahovnice do kota prave barve. Mat sam vam medvomno ne bo delal posebnih preglavic!

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

Sporod najvažnejših oddaj

od 12. do 18. aprila 1952

Sobota, 12. aprila: 14.00 Iz baletov P. I. Crnkoveškega, 14.35 Slovenske narodne poje zbori, 18.00 Partizanske pesmi jugoslovanskih narodov, Grieg: Norveški plesi, 19.00 Radijski roman: Pod svobodnim soncem, 21.00 Domači zvoki, vmes ob 21.30 »Od sobote do sobote«. — Nedelja, 13. aprila: 8.30 Za naše kmetovalce, 9.00 Mladinska oddaja: V pomladi življenja, 9.30 Iz zakladnice starih oper, 13.45 Glasba po željah, 16.30 Josip Jurčič »Deseti brate v besedi in operi, 17.50 Z mikrofonom med našim ljudstvom. —

Ponedeljek, 14. aprila: 14.00 Iz španske glasbene zakladnice, 14.35 Slovenske narodne poje Dana Ročnik, 18.00 Slovenske ljubezenske pesmi, vmes ob 18.15 jezikovni pogovori, 19.00 Uganite kaj igramo? 21.00 Slušna igra: Čvetko Golar: »Dve novice«, 22.00 Večerni koncert — komorna glasba. — Torek, 15. aprila: 14.00 Igra orkester iz Portoroža, Samospeve slovenskih skladateljev poje Ondina Ota, 18.10 Kulturni razgledi, 19.00 Slovenski partizanski skladatelji o sebi: Marjan Kozina, 20.00 Pietro Mascagni: »Cavaleria rusticana«, opera v 1. dejanju; Ruggero Leoncavallo »Glumacija«, opera v 1. dejanju. — Sreda, 16. aprila: 14.00 Igra veseli kvintet, 18.00 Vesela harmonika, 18.15 Iz tiska zamajskih Slovencev, 18.25 Revija lepih melodij, 19.00 Radijski roman: F. Finžgar: Pod svobodnim soncem, 21.00 Poje mladinski zbor gimnazije iz Ljubljane, spremlja orkester Radio Ljubljane. — Četrtek, 17. aprila: 14.00 Iz francoske operne zakladnice, 14.35 Poje kvintet »Niko Stritofa, 17.30 Partizanske pesmi pojo jugoslovanski zbori, 17.45 Iz zgodovine naše narodne revolucije, 18.15 Na harmoniko igra Jože, 19.00 Iz življenja in dela Ludwiga v. Beethovna. — Petek, 18. aprila: 14.00 Uverjare in arije iz komičnih oper, 14.35 Slovenske narodne pesmi, 18.15 Zdravje in dom,

Objave in oglasi

ERVINO MUZLOVIC preključimo osebo izkaznico št. 54129/889, izdano od KLO Skofije 10. II. 1950.

MED POSTAMI STO VUJLA IN FLRJ je uveden s 1. aprilom 1952 poštnonakazniški promet, s čemer je omogočeno strankam, da s posredovanjem pošte pošiljajo denar tako iz STO v FLRJ kakor tudi obratno. Po eni pošti nakaznici se lahko pošlje do 20.000 din. — Potrebna pojasnila dobe stranke na vsaki pošti.

PRODAM 6-voltni akumulator in otroški voziček. Naslov in upravi.

DRUŽBA IN SAMOTA

Človek je družabno bitje. V družbi najde po dnevnih naporih razvedrilo, izogne se enoličnosti, ki bi lahko porazno delovala na razpoloženje. Pogoj je samo, da najde družbo, s katero resnično razpravlja o vsem, kar ga zanima. Razlika v letih ne sme biti prevelika, sicer je gledanje na življenje prerazlično in tudi ne dopušča popolne odkritosti. Na eni strani je v takem primeru preveč izkušnje, a premalo zanosa, gibkosti duha ter borbenosti, medtem ko je na drugi strani pogosto prav nasprotno. Tudi velika razlika v značaju lahko ovira skladnost in prijetno ozažje prave družabnosti. Prijetna, skladna družba je kakor pomladanska sapica, ki oživlja, daje novega poleta in te poturja v duhovnih podvigih.

Potrebna pa je tudi samota. Včasih si človek srčno zaželi, da bi bil sam in bi se lahko nemoteno predal svojim mislim in čustvom. Da bi lahko delal kakor mu drago in bi ne imel nikogar poleg sebe, ki bi se moral manj ozirati. Samota je čas dozorevanja mnogih odlokov in sklepov, ki jih moramo napraviti brez vpliva drugih. V samotni se človek iskreno in kritično razgovarja sam s seboj, v njej pripada popolnoma sebi. Samota mu je dober prijatelj, ki se mu ne sme izneveri-

ti, ako hoče ostati zvest samemu sebi in se želi ogniti površnosti.

Tudi za dobro razmerje v zakonu je koristno, da mož in žena nista do prenasitenosti vedno sama med seboj, ker se sicer morata naveličati drug drugega. Modra žena ni užaljena, ako si mož od časa do časa zaželi druge družbe. A tudi mož, ki

pravilno razume novo stvarnost se mora zavedati, da sodobna žena ne more in ne sme najti za večne čase zadovoljstva le v stišbi njegovih telesnih potreb, v kuhinji in krpanju nogavic. V korist njemu, vsej družini in narodu bo, ako si poišče v družbi poštenih, enakomislečih žen prijetnega razvedrila in pobud za duhovno rast in delo.

Ali znamo biti vljudni?

Ko se vrača ta ali oni iz tujine, rad pripoveduje svoje vtise in doživljanja in pri tem se rad spominja vljudnosti, ki jo je doživel kjerkoli je hodil in je doma pogreša. Navadno pravi: »Eh, Slovenci pa res ne znamo biti vljudni. Nekam od ljudni smo, domišljamo se sicer kaj na svojo kulturo, a pristne srčne kulture in prisrčnosti je premalo v nas!« Morda bodo nekomu zvenele te besede kot prester očitek, pa je vendar precej resnice v tem. Saj so tudi med nami v vseh slojih ljubizni, postrežljivi, vljudni ljudje, pa skoraj bi človek dejal, da so bolj izjeme.

Nekaj tipičnih primerov naše od ljudnosti, na katere naletimo kaj pogosto.

Starejša žena nese po stopnicah težko košaro goriva. Vsa je zasopla in zaripla v obraz od bremena. V tem priteče za njo mlajša krepka oseba. Če bo vljudna, ji bo takoj pomagala. Vzela bo v svoje krepke roke košaro in pokazala, da ima srčno kulturo. Neotesanec bo zdrvel mimo in si bo mislil: »Kaj me to briga, saj niso moja drva in ne dela zame!«

Na poteh, ki vodijo do kolodvorov, pogosto srečamo žene in dekleta, ki se kar opotekajo pod težo kovčkov. Vljuden in vzgojen mladenič pa tudi zrelejši mož bo odzvel s primernimi besedami breme v svoje roke in nesel do kolodvora, če le količkaj utegne. Če je res vzgojen, pa te usluge ne izkoristi v sebične namene. Stori bo to, ne glede na to, ali je dekle čedno ali ni.

V vlaku sedi srednje stara žena. Na njej postaja mora izstopiti, pa se na vse načine muči, da bi vzela iz prtljažne mreže težak kovček. Okoli nje sedijo možje in mladeniči vsake starosti. Nihče ne vstane, da bi ji pomagal. V stiski mora poklicati na pomoč sprevodnika. Ko pa vstopi v isti oddelek mlado dekle, hitro poskočijo vsi, da ji pomagajo. Ključna slika vljudnosti!

V garderobah se žene često mučijo v gneči, da bi si oblekle plašče in vzele dežnike. Nihče jim ne pomaga. Moški, ki čakajo v isti

vrsti, jih še suvajo in pehajo, da bi prej opravili in brž stekli, kamor so namenjeni. Če se najde kakka »bela vran« med ostalimi, se človek ne more dovolj načuditi.

Pri nas je mogoče, kar drugje težko vidimo, da sedi nekdo na treh sedežih, drugi pa morajo, n. pr. v vlaku, stati na hodniku. Mladi, domišljavi fantje prevzetno sede, starejši moški ali pa ženske naj kar stojijo. »Zakaj, če bi hitreje poskočila, pa bi sedela!« Vam se zabrusi kak tak neotesanec.

Vse te obtožbe niso nikakor pretirane. Našteli bi lahko še nekaj takih »blestečih« primerov. Pa kaj bi! Verjetno kdo poreče, da je pretirano in da smo črnogledi. Pa na žalost je tako. Skušajmo se raje ravnati po besedah svetovnega pesnika Goetheja: »Plemenit bodi človek, vljuden in dober!«

ZRNA MODROSTI

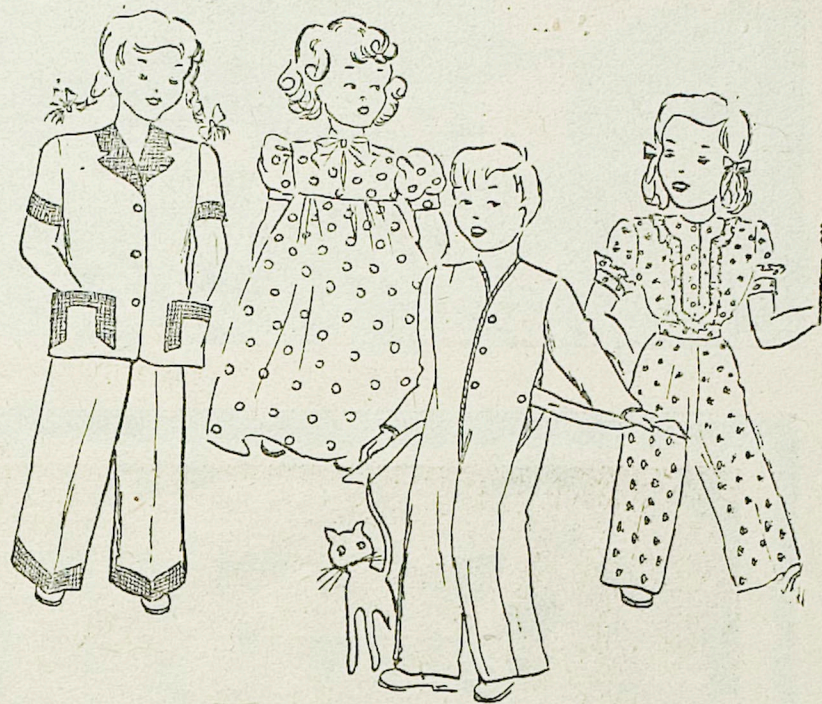
Da bi norec kaj pametnega naredil, nihče ne pričakuje; pač pa vse komaj čaka, da bi pameten človek kako pri smodarijo napravljal.

Srečo imeti ni zasluga; zasluge imeti je pa večkrat sreča.

Koliko včasih človek premišlja, da kako neumnost naredil!

Ker je sreča slepa, moramo imeti odprte oči, da jo vidimo.

Srečo uživamo trikrat: ko jo pričakujemo, doživljamo in se je spominjamo.

Pripravili smo mamicam nekaj praktičnih modelov otroškega spalnega perila. Prva pižama za deklico je iz enobarvnega pralnega blaga, okrašena z drobnim karom, druga spalna srajčka je v svetlih pastelnih barvah, zelo praktična je pižama za dečka, ki je vsa izdelana v celam, prerezana je le zadaj v pasu. Četrty model pižame je iz pralnega s cvetkami posutega blaga in pristoja jako nežnim obrazkom.

Drobni nasveti

Kadar likaš svilo ne sme biti likalnik prevroč. Najbolje pa je, ako podložimo in pokrijemo svilo s polno papirja in preko njega likamo.

Kuhinjsko posodo iz aluminija ne uporabljaj za kuhanje kislih jedi, ker dobe jedi same, pa tudi posoda, temno barvo, pa tudi okus se poslabša.

Okus juhi izboljšamo, ako nastrgamo vanjo preden jo damo na mizo, malo mladega korenčka in zelene. Oboje vsebuje mnogo vitaminov in izboljša okus.

Vogali preprog se ne vihajo, ako prišijemo na narobni strani na vogali iz blaga trikotne žepke in vtaknemo vanje enako velike koščke lepenke.

Papel cigaret je koristen za čiščenje srebrnih predmetov. V ta namen mehko krpo malo ovlažimo, jo vtaknemo v papir in z njo drgnemo po predmetih.

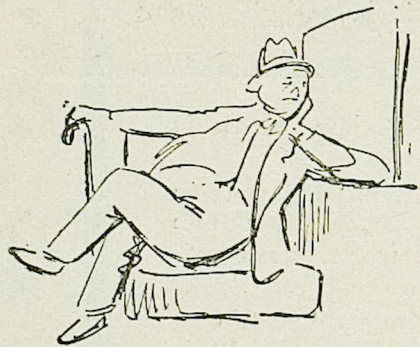
Da se sirkova metla dalj časa ohrani, jo od časa do časa vtakni v vroč lug.

Jabolko se hitro olupi, ako ga vtaknemo za minuto v vročo vodo in potem takoj v mrzlo. Hranilne snovi ne gredo v izgubo, z njega pa potegnemo le prav tanko kožico.

Povoščeno platno se dobro očisti in daljje časa ohrani, če uporabljamo mleko namesto vode.

Limoni lahko iztisneš več soka, ako jo prej segreješ ali vsaj z roko valjaš sem in tja.

Vedenje v sliki

Višek brezobzirnosti in neotesanosti.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

E. G. Krkavč: Sprašujete, zakaj je pri vašem 10 mesecev starem, in sicer zdravem otroku prišel iz obeh ušes.

Vnetje srednjega ušesa — otitis po latinsko — je bolezen, ki je pri majhnem otroku sorazmerno pogosta. Do nje pride zaradi navadnega prehlada, še večkrat pa zaradi infekcije. Nekdo od odraslih zboli za angino, ali za nahodom, ali kašlja in otrok se od njega nalezje boleznijo, ki prodre pri njem posebno hitro in lahko iz grla v ušesa. Vsi otroci niso enako občutljivi za prehlad in tudi ne za vnetje srednjega ušesa. Večja sprejemljivost za bolezen je lahko prirojena, podedovana ali je pa — kar je pogostejše — pridobljena z nepravilno enostransko hrano, ali z nepravilno nego, ali z obojim. Rahitični in predebli otroci se prehladijo ob vsaki priložnosti. Po naših vaseh je deca marsikdaj ali na ledu ali na ognju. Matere jih ogrevajo rajši preveč kakor premalo. V vročih kuhinjah preblizu štedilnika ali pod »napak« se otroci brez potrebe potijo in zaradi potenja vedno na novo prehladijo. Vse prevečkrat trpijo mali škodo ob prehladenih velikih. Zato pravijo pametni stari ljudje: za otroka ni dobro, če star človek v njega diha.

Vnetje srednjega ušesa je pri otrocih večinoma nedolžna bolezen, more pa povzročiti različne in zelo resne težave. Tudi drisko in bruhanje in vnetje možganske mreže (meningitis). Zato poišcite zdravnika, dokler je še čas.

D. L. Skofije: Ni vam prav, da so pri vašem triletnem otroku odgodili operacijo tonzil. Pišete, da nima teka, da nemirno spi, da je slaboten in da mu tonzile močno škodujejo.

O vprašanju tonzil bo izšel v prihodnji številki članek specialiste Dr. Hribarjeve, ki istrske navade v tem pogledu dobro pozna. Brez dvoma je bil namreč operiran v tržaški okolici že marsikdo brez resnične medicinske potrebe. Zal ne operirajo vedno zaradi bolnikov in v njihovo korist, temveč včasih le bolj zaradi operaterja in zaradi njegovih koristi.

Treba je vedeti, da so tonzile pri vseh otrocih sorazmerno večje kot pri odraslih in da imajo nekateri otroci večje tonzile kot drugi, čeprav so zdravi. Operacija polipečane žrelnice (adenoidov ali polipov, kot pravijo), ki onemogoča normalno dihanje skozi nos, otroka preporedi. Takšna operacija je po medicinskem znanju in vesti zelo priporočljiva in koristna. Nima pa povečane žrelnice vsak otrok, ki noče jesti, ki nemirno spi, ki je slaboten ali nervozen in ki povzroča staršem skrb. Če bi bilo tako bi bila skrb staršev za zdravje in za vzgojo njihovih otrok enostavna — tako enostavna da bi jo odpravili lahko z eno samo malo operacijo.

Mislím, da vam je zdravnik svetoval pravilno. Vprašajte še dr. Hribarjevo.

Športne zanimivosti

LIVEK - NAJIDEALNEJŠI SMUČARSKI TEREN TOLMINKE

Tolminski okraj, ki je znan po svojih izrednih maravnih lepotah ima tudi krasne smučarske terene. Najidealnejši med njimi je vsekakor na Livku, ki je oddaljen 5 km od avtobusne postaje Idriško. Tu je tudi 40 m smučarska skakalnica.

Iz Idriškega vodi do vaši avtomobilska cesta. Nad vasjo se dviga vrh Kuk (1245 m), s katerega je krasni razgled na Julijske Alpe, na dolino Soče, Goriška brda, Benečijo in Jadransko morje. Prav ta vrh in nje-

govo pobočje sta kakor nalašč za tekmovalca v smuku in veseljalomu in to od vrha do reke Soče. Višinska razlika nad 1000 m govori tudi o tem, da so tereni prikladni za izvedbo ne samo domačih, ampak tudi mednarodnih tekmovanj.

Na Livku deluje agilno smučarsko društvo pod vodstvom smučarskega učitelja Vlada Maletiča. Letošnjo zimso so bile tu številne prireditve z velikim odzivom tekmovalcev iz Tolmina, Bovca, Kobarida, Podbrda, Pjanote in iz drugih bližnjih področij.

Svetovno prvenstvo v rokometu bo v Ljubljani 4. maja na stadionu Odreda. Tekmovanje bo pod pokroviteljstvom častnega komiteja, ki ga sestavljajo ministri vlade LRS Boris Zihert in Zoran Polič, predsednik republiškega sveta ZSS Janko Rudolf, predsednik MLO Ljubljana Jaka Avšič in komandant mesta Ljubljane Jože Klajnšek. Zadnje svetovno prvenstvo je bilo leta 1948 v Parizu. Naša država se tega tekmovanja ni udeležila, ker se je roketmet pri nas začel razvijati šele po vojni.

V slovenskem nogometnem prvenstvu je po četrtem kolu v vodstvu mariborski Zelenižar s 7 točkami pred Rudarjem, Odredom in Brankom, ki imajo po 6 točk.

Tradicionalnega tekmovanja v slalomu na Platu se je letos udeležilo 45 tekmovalcev, med njimi trije Avstrijci. Zmagal je Tine Mulej pred Noglerjem (Avstrija).

Na državnem prvenstvu v krosu je presenetljivo zmagal član »Partizan« Cetinič, ki je progo 8000 m pretekel v času 21:10. Za Seboj je pustil znana tekmovalca Stefanoviča in Vasiča.

Sijajni rezultati Skanate, Pandurja in Trojanoviča na plavalni turneji na Svedskem. Plavalci Mornarja so dosegli na gostovanju na Svedskem vrsto sijajnih plavalnih rezultatov ter večkrat zrušili državna rekorda na

100 m hrbtno in 200 m prsno. Čas 1:06,2 na 100 m hrbtno je uvrstil Skanato na čisto mesto na svetu v tej disciplini. Sijajen rezultat je dosegel tudi Trojanovič na 200 m prsno 2:39,9, s čimer je postavil nov jugoslovanski rekord. Stari rekord je imel Tone Cerer iz leta 1949, in sicer 2:43,0. Cererjev rekord je zrušil tudi Pandur, ki je preplaval to progo v času 2:40,5.

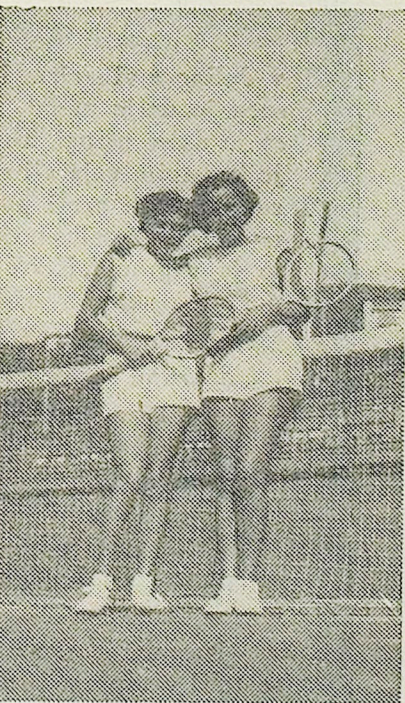
Sedman in Sawit prideta v Beograd. Na mednarodnem teniškem turnirju v Beogradu, ki bo v začetku maja, bodo sodelovali tudi nekateri najboljši svetovni igralci, med njimi tudi svetovni teniški prvak Sedgman in drugi član avstralske Davis-cup ekipe. Na turnir so povabili tudi najboljšega ameriškega teniškega igralca Sawit in znana švedska igralca Davidsona in Johanssona.

Najhitrejši tekač Jugoslavije pred 30 leti je bil zagrebški študent Rudolf Matz (Hašk), ki je postavil v teku na 100 in 200 metrov zelo dobre čase (11,00 in 22,4). Matz se je odlikoval tudi na mednarodnih turnirjih na Dunaju in v Prazi in so ga na splošno šteli za najhitrejšega tekača v Srednji Evropi.

Znano je, da ima Italija največje število inozemskih nogometašev v svojih vrstah, za njo pa ne zaostajajo dosti tudi Francija, Švica in celo Anglija. V klubih prve angleške lige

igrajo med drugim Čilenec Robledo, Danec Middiboe, Nemec Trautmann itd. Vrtar Manchester Cityja Trautmann je med najboljšimi angleškimi vratarji. To sezono je vsekakor postavil edinstven rekord: od 14 enajstmetrov, ki so jih streljali proti njegovemu klubu, je ubranil 12.

Letos bo minilo 30 let, odkar je prvi človek na svetu preplaval 100 m prosto v času pod eno minuto. To je bil 18-letni Johnny Weissmueller, ki je v plavalnem bazenu v Alameda preplaval to progo v času 58,6 minute. Prejšnji svetovi rekord 60,4 je imel Duke P. Kahanamoku iz Honoluluja. Weissmueller je držal rekord v tej disciplini polnih 12 let, dokler ga ni prekosil njegov rojak Peter Fick, ki je preplaval 100 m prosto v času 56,3.

Odlični mladinski teniški tekmovalci Slovenije Vinterhalterjeva (Maribor) in Klinarjeva (Ljubljana).

Krvari jezdeci

FRANCE BEVK

Ljudje so sključili hrbte in pričakovali udarca. Vsak se, ki je s spenjenim konjem drvel skozi vas, je vzbujal grozo: »Ta je; ta prinaša strašno novico!« Ni bil; lahko bo kdo drugi, ki pride za njim.

Priroda je spregovorila v svojem velikem jeziku.

Prišlo je leto Gospodovo trinajststočetrt. Poletje je bilo lepo, da se je zdela zemlja kakor veliko zrelo jabolko, od sonca obsijano. Jeseni, ko sta se jug in zapad prelivala v čudovitih barvah, ni hotelo biti konca. Pozno pod jesen pa se je nebo potemnilo, oblaki so rastle izza obzorja in pričel je padati gost dež, ki ni nehal do prvega viharja in nekaterih jasnih dni. Začelo je snežiti vse od vrhov gora do doline. »Takega ne pomnimo,« so dejali ljudje. Sneg pa je padal dalje, z majhnimi presledki do srede zime. »Takega še nismo doživeli,« so pritrdili stari ljudje. A ker le ni prenehalo snežiti, so vzdihnili najstarejši ljudje: »Takega še ni bilo.«

Bilo pa je hudo. Vse ceste so bile zaprte, vse vode zamrznjene, vse steze zametene; sneg je dalje padal. Plazovi so šli

v dolino z viharjem in hruščem, pokali, lomili in vse zasipali; sneg je dalje padal. Dosegel je okna koč in zasul vrata; sneg se je dalje usipal. Drevje se je lomilo in pokalo, zdaj pa zdaj je hrustnila veja ali se je prelomil vrh, plaz snega se je usul na zemljo; beli groši pa še niso nehali naletavati. »Da bi bila to moka!« so želeli ubožci. Sneg se ni premenil v moko, spreminjal se je v grozo. Koče so cvrkale pod njegovo težo, tramovi so pokali v sklepkih, zidani temelji so se izmikali, ljudje so bili zaprti kot v grobu; nebo pa je brez prestanka sipalo svoje darove.

Na dan svetega Blaža se je nebo nenadoma bolj potemnilo ko kdaj prej, da so oči strmele in pričakovale, kaj bo nastalo iz tega večnega nasipanja moke iz nebeških mlinov, teh nezvenčih petic, tega šušljanja okrog ušes in gromadenja plasti druge na drugo.

Proti večeru istega dne so pričele koče in hlevi evrkutati, se gruditi na kup, zidovi so pokali, tramovi so popuščali v svojih sklepkih.

Nastala je tema in krik, skozi podrtije se je usipal sneg, se talil v toplem prostoru in delal lužo in vodo. Ljudje pa so begali in vpili; begali, ker so se jim sredi zime podrli domovi nad glavo; vpili, ker so pričakovali še večje nesreče. Matere so stikale za otroci, ki so vpili v svojih posteljah v kotih, na peči

ali ob ognjišču. Možje so kopali poti v hleve, kjer je živina mukala, blejala, bleketala in krulila. Nekatera žival ni več vpila; tramovi so jo ubili, ležala je na tleh ali je bila stisnjena ob zid; oči so ji bile krvave, jezik ji je po strani molel iz ust. Nekaterega otroka niso več našli živega. Majhen, bel kakor angelček je ležal zmečkan in okrvavljen, s pokojnim nasmehom na obrazu, pod težo, ki se je bila zgrudila nanj. Marsikatera mati ni jokala za svojim detetom, ker je ubilo tudi njo. Ta ali oni oče ni pokopal svoje žene in otroka, ker je umrl tudi on. Ranjenci so ječali, ker ni bilo nikogar, da bi jim pomagal.

Mrličji so bili mirni, grozno je bilo le za tiste, ki so ostali živi. Skozi mokre, vlažne podrtije, ki so bile le malo ur prej topel in varen dom, je zijala tema. Vseokrog je ležala debela plast snega; kakor da so sami sredi veselstva, sredi zvezd nekje, z mrličji in ranjenci, z vso nesrečo mrzlega ognjišča in premočene postelje, polnakega telesa in izmučene duše.

Z neba pa je neprenehoma naletavalo, od ure do ure vse do zgodnjega dne...

Spomladi so mrličje pokopali pri oddaljenih farah, kamor so jih spravili z velikim trudom. Nekaj ranjencev je umrlo, drugi so se izlizali in ogoršali; dva sta bila zblaznela. Troje hiš je bil plaz pometel in jih z ljudmi vred odnesel v grapo. Tam so izkopali vse tramove, še kotličje in hišno orodje, le vseh ljudi ne. Voda jih je bila pogoltnila, zdaj se je penila in grgala ko sita zver.

»Povodenj bo,« so govorili ljudje. »Veter bo,« so dejali drugi ob truplu kmeta, ki se je obesil iz obupa, ker je izgubil vso družino.

Vetra ni bilo, a prišla je povodenj. Vreme se je bilo ujužilo, sneg je ginil z neznansko naglico; kopnel je od tal in od vrha in deževalo je vanj. S streh, z dreves, z vseh pobočij so grmeli plazovi. Ljudje se niso upali od doma; vsak trenutek so trepetali za svoje življenje. Vse kolotečnice, grape, riže in zaseke so bile polne snega in vode, ki se je nabirala, se jezila, trgala brluzgo, prst, kamenje in vse odnašala naprej. Bila je to umazana, samogoltna voda, ki je metala kvišku pene in kaplje, celo curke, piskala in vršala, kakor da hoče vso belino in grozo prestale zime izmiti še z večjo grozo.

Hudourniki so se družili v potoke, ki so premikali skale, kopali bregove in strugo, klestili grmovje in ruvali korenine. Bača in njeni pritoki so bili kot tokovi sovraštva, so se penili med visokimi skalnatimi stenami

do izliva v Belo vodo, ki ni bila bela, temveč rjava; nosila je les, kamenje, pesek in listje.

Koče, ki so stale ob bregu, so trepetale v objemu vode in se dvigale s temeljev. Ko igračke so plavale z valovi, zadevale ob breg, se rušile, trgale, lomile, izginjale in se znova prikazovale. Na valovih so plavali mrličji.

Mater Agato je vleklo k vodi. Ko je pol ure stala na trhljem parobku in zrla v umazane valove, je zagledala truplo, ki je plavalo proti nji. Zdelo se ji je, da ji kima z glavo, jo pozdravlja in izteza roke.

»Joj!« je zavpila, prebujena iz svojega miru, in tlesknila z rokami. »To je mrlič!« In je tekla ob vodi — toliko, da ni zašla vanjo — in gledala, kako se je mrlič obesil za dolgo vejo, ki je štrlela v valove; ni mogla razločiti ali je moški ali ženska.

A je verjela, da je moški in zapela: »O, moj dragi Toniš, ali te niso ribe pojedle ne raki požrli; pojdi k meni, da te poujčkam, ogrejem in posušim; boš videl, tako topla so moja nedrja.«

Bila je prepričana, da je Toniš, ker je ves čas mislila nanj in je venomer tožila, da ga bodo ribe požrle... Štefan ji je bil dejal, da je Toniš utonil, kot je bil povedal grajskim, ker se je bal, da ga v svoji blaznosti ne izda.

